

Orientering i biblioteket

om alternative former for omvisning i akademiske bibliotek

Av Tore Brattli ©, Universitetsbiblioteket i Tromsø, november 1998

ISBN 82-91378-20-7 (trykt)

Innhold

1. Innledning	1
2. Omvisning generelt	2
2.1 Virkelige omvisninger	3
Omvisning med bibliotekar	3
Lydbåndomvisning.....	3
Orienteringsløype og arbeidsbok	4
<i>Eksempler på arbeidsbok</i>	4
2.2 Virtuelle omvisninger.....	4
Forelesninger	4
Web-omvisninger.....	5
<i>Eksempler på Web-omvisninger</i>	5
2.3 Motivasjon	5
2.4 Oppsummering.....	6
3. Omvisning ved RMH-biblioteket.....	6
3.1 Gjennomføring.....	7
3.2 Hva er problemet?	7
4. Orientering i biblioteket	7
4.1 Versjon 1995.....	8
Dataverktøy	8
Plakat.....	8
Kart	8
Poster.....	8
Bruk	8
Evaluering	9
Omtale.....	9
4.2 Versjon 1998.....	9
Utpøving og evaluering.....	10
<i>Resultat</i>	12
<i>Feilkilder</i>	13
<i>Konklusjon</i>	14
5. Veien videre.....	14
5.1 Forbedre orienteringsløypa.....	14
5.2 Skape aksept i biblioteket.....	15
6. Litteratur.....	16
Vedlegg 1: Informasjonsplakat (versjon 1995).....	17
Vedlegg 2: Orienteringskart (versjon 1995)	18
Vedlegg 3: Poster (versjon 1995).....	19
Vedlegg 4: Artikkel i avisa «Bladet Tromsø»	20
Vedlegg 5: Informasjonsplakat (versjon 1998).....	21
Vedlegg 6: Orienteringskart (versjon 1998)	22
Vedlegg 7: Orienteringsposter (versjon 1998).....	26
Vedlegg 8: Evalueringsskjema (versjon 1998).....	36

Orientering i biblioteket

om alternative former for omvisning i akademiske bibliotek

Av Tore Brattli, Universitetsbiblioteket i Tromsø, november 1998

Sammendrag: Opplæring av nye bibliotekbrukere er viktig både for brukerne og biblioteket. En av de mest vanlige formene for opplæring er omvisning i biblioteket med en bibliotekar. Problemet med omvisning er at det er en arbeidskrevende form for opplæring, i tillegg til at den vanligvis blir gitt i en periode der det fra før er svært travelt. Det gjør det vanskelig å skaffe tilstrekkelig med kvalifiserte omvisere. Ved Universitetsbiblioteket i Tromsø, bibliotek for realfag, medisin og helsefag (RMH-biblioteket) er det derfor laget et alternativt opplegg for omvisning. Ved å bruke et kart og poster med informasjon, kan brukerne på egen hånd ta turen gjennom biblioteket for å lære seg det viktigste. "Orienteringsløypa" ble første gang laget i 1995 og senere revidert i 1998. Den ble brukt til omvisningen av felleskurset for helseutdanningene i 1995 og har senere vært et tilbud til alle som ønsker omvisning utenom det organiserte tilbudet. Etter revisjonen i 1998 ble den igjen brukt til felleskurset, denne gangen sammen med tradisjonell omvisning (med bibliotekar). Begge omvisningsformene ble evaluert, både i forhold til studentenes oppfatninger etter omvisningen og de kunnskapene de hadde skaffet seg. Selv om konklusjonen er noe usikker på grunn av dårlig oppmøte, ser det ut som om studentene liker orienteringsløypa bedre, men skårer høyere kunnskapsmessig etter omvisning med bibliotekar. Likevel har løypa større potensialer som gjør den interessant å arbeide videre med. En gjennomgang av litteratur på området og forslag til forbedringer er også med.

1. Innledning

Mulighetene til og ferdighetene i å innhente relevant informasjon er viktige forutsetninger for å gjøre suksess i forskning og studier. Selv om stadig mer informasjon blir tilgjengelig i digital form via nettet, og dermed kanaliseres utenom biblioteket, er det fortsatt biblioteket som er det naturlige stedet både for å skaffe seg informasjon, og kunnskap om hvordan dette gjøres. Det er selvsagt mulig å få hjelp av de bibliotekansatte til å finne det man trenger, men for alle parter er det best om brukerne blir mest mulig selvstendige i sin søken etter informasjon. Det er tross alt de som vet best hva de er på jakt etter.

Et moderne akademisk bibliotek er et svært komplekst system bestående av lokaliteter, ansatte, rutiner, tilbud, samlinger og verktøy for gjenfinning. Det gjør at det kan ta lang tid, selv for erfarne bibliotekarer, å bli kjent i et nytt bibliotek. For ferske studenter, som kanskje aldri tidligere har brukt verken bibliotek eller søkeverktøy i nevneverdig grad, må det være ei betydelig utfordring. I tillegg til å bli kjent i biblioteket, må de tilegne seg generell kunnskap om hvor relevant informasjon finnes og hvordan bli oppmerksom på den, også uavhengig av hva som finnes lokalt. I våre dager er biblioteket utgangspunktet, ikke begrensningen. Litt av problemet er at nye

studenter ikke vet hvilken verden de står overfor, dvs. faglig og vitenskapelig formidling av informasjon. De har derfor vanskelig for å stille de rette spørsmålene. Et annet problem er motivasjon. Mange studenter skjønner ikke hvorfor man må lære så mye, for å finne frem til de få bøkene de tror de har behov for.

Så viktig som innhenting av informasjon har blitt på nesten alle områder i samfunnet, er det egentlig litt merkelig at ikke dette i større grad er integrert i skolen på alle nivåer og innen alle fag. Alt for mange forlater universitetene med høye faglig kvalifikasjoner, men uten å ha tilegnet seg de mest elementære ferdigheter i hvordan man skaffer seg ytterligere informasjon om emnet. For å løse problemer i det virkelige liv gjelder det ofte å bruke det man kan, innhente det som finnes av informasjon om emnet og skape det resterende. Å "oppfinne hjulet på nytt" er lite økonomisk i lengden. I en slik situasjonen er det viktig at i hvert fall biblioteket kan tilby opplæring i hvordan man finner frem til relevant informasjon.

Det er ikke bare for brukerne at opplæring er viktig. Den er også viktig for bibliotekpersonalet (indirekte brukerne), hvis de skal få tid til å gjøre annet enn å hjelpe brukere med elementære problemer. I de fleste bibliotek er det derfor vanlig å tilby kurs og omvisninger, slik at brukerne kan bli mest mulig selvstendige.

Biblioteksopplæring deles ofte inn i tre typer: omvisning (library orientation), biblioteksbruk (library instruction) og bibliografisk kunnskap (bibliographic instruction) [Rice81]. Dette prosjektet tar i for seg den første typen, dvs. omvisning av nye brukere i biblioteket. Med omvisning menes det å "ta brukere med" rundt i biblioteket for å vise dem hva som finnes og hvor, rutiner, muligheter, tilbud og overordnet bruk. Ei god omvisning skal også redusere angsten for biblioteket og gjøre at nye brukere får lyst til komme tilbake. Sammen med opplæring i bruk av katalogen og andre referanseverktøy, er generell kjennskap til biblioteket viktig for å kunne bruke det på en effektiv måte.

Det er viktig å være klar over at behovet for omvisning er nært knyttet til organisering av biblioteket, merkingen i biblioteket og katalogens brukervennlighet. Er disse faktorene optimalt lagt til rette for brukerne, reduseres behovet for omvisning og annen opplæring tilsvarende [Davies93, Carey74].

2. Omvisning generelt

For de fleste bibliotekansatte er omvisning synonymt med at en bibliotekar¹ tar ei gruppe nye brukere med seg rundt i biblioteket og viser dem hvor ting er plassert og forteller litt om rutiner, muligheter og bruk. Fordelen med denne formen for omvisning er at den er enkel og billig å lage til, den er fleksibel og brukerne får et høvelig bra utbytte. Problemet er at den er arbeidskrevende og det i en periode der det vanligvis er svært travelt. Med den studenteksplosjonen som mange universiteter og høyskoler opplever, er det rett og slett ikke mulig å skaffe nok omvisere og samtidig opprettholde andre nødvendige tjenester. Dette har gjort at mange bibliotek har utviklet alternative former for omvisning og vi skal se litt nærmere på noen av dem. Vi kan f.eks. klassifisere (og definere) omvisninger etter følgende fasetter:

- **Tradisjonelle eller alternative:** De tradisjonelle vil typisk være forelesning eller omvisning med bibliotekar, mens alternative er f.eks. arbeidsbok eller bruk av WWW.
- **Virkelige eller virtuelle:** Virkelige omvisninger er når brukerne fysisk beveger seg rundt i biblioteket og virtuelle er når de opplever biblioteket via bilder, film e.l.

- **Aktive eller passive:** Avhenger av om brukerne selv må bidra med noe under omvisningen (f.eks. oppgaveløsning e.l.).

- **Bibliotekarstyrt eller selvinstruerende:** Om det er brukeren eller bibliotekaren som styrer omvisningen.

Når det gjelder litteratur på området er det slett ikke overveldende mye og det er relativt lite som er av nyere dato. Konkluderende forskningsresultater er det heller ikke så mange av. Det virker også som om det relativt sett skrives mest om de alternative omvisningsformene og nesten ingenting om de tradisjonelle, som faktisk også i dag blir mye brukt. Det gjør at det er en viss fare for at litteraturen samlet sett gir et litt fordreid bilde av sannheten. Av mer generell karakter er det fortsatt [Rice81], [Flemming90] og [Fjällbrant84] som er av de mest sentrale. Rice fremhever nettopp omvisningen som en av de mest viktige av brukeropplæringene. [Carey74] kan også være av interesse, spesielt i forholdet mellom opplæring og merking.

Ellers er det stort sett enighet om at virkelige og aktive omvisningsformer er å foretrekke foran virtuelle og passive. Det er ikke nok at brukerne bare ser bilder av biblioteket. Omvisningen bør inkludere en fysisk rundtur og brukerne må yte noe. Dette gir ikke bare best læring, men det blir også foretrukket av studentene [Dabbour97]. Likevel har man ikke klart å dokumentere de store forskjellene mellom de nevnte prinsipper og resultatene som rapporteres er noen ganger motstridene. Det virker som om gjennomføringen og de lokale forholdene spiller minst like stor rolle som typen omvisning. Dette bekreftes bl.a. av [Jamison74]: "*Students learn effective from all these media, and relatively few studies indicate a significant difference in one medium over another.*" og [Hardesty84]: "*...the main limitation is not with the characteristics of a particular medium, but with the creativity that we apply to that medium.*" Det betyr at også virtuelle og/eller passive omvisningsformer godt kan vurderes og kanskje spesielt i kombinasjon med virkelige og/eller aktive.

[Morgan90] har undersøkt i hvor stor grad (britiske) bibliotek innen høyere utdanning benytter seg av selvinstruerende brukeropplæring, hvilke metoder som er best egnet til hva og om opplæringen evalueres. Av resultatene finner vi at 85 % av bibliotekene benytter seg av selvinstruerende opplegg, 52 % benytter seg av mer enn en metode og 49 % evaluerte opplæringen. De mest populære metodene var video etterfulgt av selvinstruerende rundtur og

¹ I denne artikkelen brukes bibliotekar synonymt med en som arbeider i et bibliotek.

deretter arbeidsbok. Bibliotekene var også av den formeningen at selvinstruerende brukeropplæring var best egnet til omvisning (i motsetning til bibliografisk opplæring).

Det er også mange som poengterer at det er viktig at det brukes et språk som er forståelig. Alt for mange nye brukere faller av lasset under omvisningene på grunn av at bibliotekansatte ikke klarer å frigjøre seg fra sitt fagspråk.

2.1 Virkelige omvisninger

Omvisning med bibliotekar

Det er ikke skrevet mye til fordel for omvisning med bibliotekar, men den blir ofte brukt som referanse i forhold til hvor bra andre omvisningsformer skårer. Den er generelt ansett å gi et tilfredsstillende utbytte og blant fordelene finner vi den personlige kontakten og brukernes mulighet til å stille spørsmål. I praksis blir omvisning med bibliotekar ofte en passiv opplevelse, selv om brukerne i hvert fall får sett seg om i biblioteket.

Omvisningsformen er i seg selv slett ikke så ressurskrevende som mange vil ha det til. Med f.eks. 30 minutters omvisning og grupper på 10 studenter blir prisen ca. 10 kroner per student. Selv med 1000 nye studenter per år burde det være overkommelig prismessig. Problemet for de fleste bibliotekene er nok heller det å skaffe nok omvisere, spesielt siden den beste tiden for omvisning er helt i begynnelsen av skoleåret.

Omvisning med bibliotekar er mye brukt. I en stor undersøkelse fra 1987 referert i [Peterson96], av 1826 amerikanske akademiske bibliotek, benyttes den i hele 86 % av bibliotekene. Den er også blant de mest populære hos studentene, i hvert fall før omvisningen starter. I en relativt omfattende undersøkelse [Rice83] ville 60 % av nye studenter velge omvisning med bibliotekar, 30 % lydbåndtur og 10 % lysbilde/lydbånd foredrag hvis de fikk velge fritt.

Når det gjelder gruppestørrelse og varighet opererer [Rice81] med et maksimum på 15 studenter og 45 minutter. I [Davies93] har det vært vanlig med 8-9 studenter og 30 minutter noe som for øvrig også har vært praktisert her ved RMH-biblioteket.

[Miller80] beskriver et opplegg som er en mellomting mellom omvisning med bibliotekar og ei orienteringsløype. Studentene går etter et orienteringskart i grupper fra post til post. På hver av de totalt 5 postene får de et 5 minutters foredrag av en bibliotekar, 2 minutter til spørsmål og 2

minutter for å gå til neste post. Gruppestørrelse her var 20-30 studenter (!).

Lydbåndomvisning

Lydbåndomvisninger² ved foregår ved at brukerne går rundt i biblioteket på egen hånd. Med seg har de en bærbar kassettpiller, et kart over biblioteket og et ferdig innspilt foredrag som de kan stoppe og starte som de vil. I biblioteket er det satt opp poster med illustrasjoner og ytterligere informasjon. Postene markerer også hvor brukerne skal stoppe og sette i gang lydbåndet. Fordeler med lydbåndomvisning er at nye brukere kan gå når som helst og bruke så lang tid som de ønsker. Den er også relativt billig og er dokumentert å gi et brukbart resultat. Med de rette personene og utstyret er den enkel å lage og oppdatere, men hvis det kreves profesjonell hjelp kan den bli kostbar og lite fleksibel. Lydbåndomvisning er mye brukt som alternativ omvisningsform både i bibliotek og museer o.l.

I [Benefiel89] er utbyttet av omvisning med lydbånd eller bibliotekar undersøkt. Konklusjonen her er at lydbåndomvisning gir samme utbytte til halv pris og at den er et godt alternativ til de tradisjonelle omvisningene.

[Ridgeway83] har funnet at lydbåndtur skårer signifikant bedre enn kombinasjonen lysbilde/lydbånd og mener dette henger sammen med at studentene fysisk beveger seg gjennom biblioteket.

[Peterson96] har undersøkt bruken av lydbåndturer i amerikanske bibliotek. Av 485 bibliotek har 10 % utviklet sin egen lydbåndtur. Når det gjelder spørsmålet om lydbåndturen er verdt produksjonskostnadene er det delte meninger. Noen er negative mens andre er svært positive, spesielt de som har hatt profesjonell hjelp. Dette kan tyde på at kvaliteten både på turen og gjennomføringen er svært avgjørende for resultatet. Artikkelen har også en relativt bra oversikt over litteratur på området.

[DuMont95] beskriver utviklingen av omvisning i deres bibliotek fra omvisning med bibliotekar via lysbilde/lydbånd til lydbåndtur. De har dessverre ikke evaluert produsert kunnskap, men 27 % av studentene syntes lydbåndturen var interessant, 34 % nøytral og 39 % syntes den var kjedelig. Forfatterne har likevel god tro på denne typen omvisning.

[Dash77] beskriver utvikling, gjennomføring og evaluering av en lydbåndtur som de har god tro på.

² I dag finnes selvsagt også andre muligheter for å lagre og overføre lyd enn bare lydbånd.

Evalueringen er dessverre begrenset og de har heller ikke sammenlignet med typer omvisning.

Orienteringsløype og arbeidsbok

Ei orienteringsløype består av poster som er plassert ut på ulike steder i biblioteket, slik at brukerne selv kan tilegne seg kunnskaper om området der posten er plassert. Dette kan gjøres enten via oppslag på stedet eller en medbrakt informasjonsbrosjyre. I intensive opplæringsperioder er det også mulig å bytte ut enkelte oppslag med bibliotekarer, som forhåpentligvis er bedre i stand til å forklare og demonstrere. For å finne frem til postene er det vanlig at brukerne får utdelt et kart over biblioteket der postene er markert. En utvidelse av denne metoden er arbeidsbøker (workbooks), som i tillegg til informasjon og illustrasjoner også kan inneholde spørsmål og arbeidsoppgaver.

Noen av fordelene med et slikt opplegg er friheten til å gjennomføre det når det passer best, i det tempoet som passer best og konsentrere seg om det som er mest relevant. I tillegg er opplegget relativt billig, fleksibel og godt egnet til å kombinere med andre omvisningsformer. Når det gjelder ulemper er orientering en av de omvisningsformene som krever mest motivasjon og selvdisciplin av brukerne for å lykkes. Jeg har dessverre ikke funnet noen publikasjoner som har evaluert orientering-/arbeidsbok i forhold til produsert kunnskap.

I følge [Rice81] burde orientering med fordel kunne brukes i akademiske bibliotek: *"Written or printed guides may be a particularly effective device for special-library users. Special-library users can understand such guides more easily to make later use of them."*

I [Davies93] blir utviklingen av ei orienteringsløype med kart og poster med informasjon gjennomgått, men de har ikke gjort noen evaluering.

I [Fjällbrant81] har de lagd ei arbeidsbok med kart, informasjon, spørsmålsark og instruksjon, som brukerne kan ta med seg rundt omkring i biblioteket for å gjøre seg kjent. Opplegget fikk positive tilbakemeldinger fra studentene, men det ble desverre ikke foretatt evaluering på kunnskap.

[Jewell82] har sammenlignet studenters meninger om arbeidsbok og lysbildeforelesning i etterkant av omvisningene. Resultatene viser en signifikant preferanse for arbeidsboken.

[Carpmael92] beskriver utviklingen av ei arbeidsbok som tar ca. 2 timer og fullføre og der de har gjennomgang med bibliotekar i etterkant. Ingen

kunnskapsevaluering er foretatt, men 96 % mente den var for lang, bare 60 % fullførte og av disse var det 60 % som likte opplegget.

Av studenter ved Indiana State University som har gjennomført ei arbeidsbok i 1985-86, rapporterer [Miller95] at 60 % ville ha valgt det samme hvis de fikk velge på nytt mens 30 % heller ville valgt omvisning med biblioteker. De tilsvarende tallene fra 1989-93 for et utvalg av 2027 studenter var 50-50.

[Morgan90] har en relativt omfattende artikkel om alternativt brukeropplæring og har blant annen undersøkt arbeidsbok og forelesning. Konklusjonen er at studentene som gjennomførte arbeidsbok var mer tilfredse (!) enn de som fikk forelesning.

I [Kirkendall81] blir det uttrykt en viss skepsis til bruk av arbeidsbok. For at denne omvisningsformen skal lykkes er det spesielt viktig at opplegget rundt er godt. Det kreves mer enn bare å lage boka og dele den ut. Det er også naivt å tro at arbeidsbok kan brukes til all slags opplæring.

Eksempler på arbeidsbok

- Albright College
(www.albright.edu/library/lwb_libtour.htm)
- Georgia College & State University
(library.gcsu.edu/~instruct/access/intro.html)

2.2 Virtuelle omvisninger

Forelesninger

I denne kategorien har vi plassert omvisningsformer der brukerne sitter mer eller mindre passive og ser og/eller hører på en foreleser, bilder, lyd eller film. De vanligste er lysbildeforelesning, lysbilde/lydbånd fremvisning og videofremvisning.

Lysbildeforelesning foregår ved at en bibliotekar viser bilder fra biblioteket og forteller til. Fordelen med denne metoden er stor fleksibilitet, relativ enkel å lage til og muligheten til å undervise mange brukere samtidig. For lysbilde/lydbånd fremvisning er bibliotekaren erstattet med et lydbånd. Det gjør at selve omvisningen blir mindre arbeidskrevende og det blir greiere å vise den når som helst og til hvor mange som helst. For videofremvisning er lysbildene erstattet med film og det gjør fremvisningen enda bedre og enklere. Selv enkeltbrukere kan på egen hånd låne et eksemplar av filmen, sette den inn i videospilleren og "bli kjent" i biblioteket.

Når det gjelder ulemper har vi det som vi tidligere har vært inne på med at brukerne lærer bedre med å være til stede i biblioteket. Litt av poenget med disse metodene er også det å spare personellressurser. For brukerne betyr det begrensede muligheter til å stille spørsmål. Det er flere som er direkte negative til bruk av forelesning som omvisningsform. I [Fjällbrant84, s48] står det referert: *"the lecture commonly given to freshmen students at the beginning of their first session, must surely be a waste of time."* En fordel med video, i hvert fall for mindre grupper, er muligheten for tilbakespuling og repetisjon. Spesielt fremvisninger med opptak av lyd og film er svært avhengig av det rette utstyret og kunnskapene for å bli vellykket. I praksis betyr det at biblioteket blir avhengig av profesjonell hjelp, noe som gjør slike fremvisninger både kostbare å lage og lite fleksible i forhold til ulike brukergrupper og endringer i biblioteket.

Når det gjelder forskningen på området har [Baldwin79] undersøkt forskjellen mellom lysbilde/lydbånd fremvisning og omvisning med bibliotekar, ved å bruke en avkrysningsundersøkelse. Sistnevnte skårer i litt bedre med et gjennomsnitt på 15,35 mot 13,75 (av totalt 20).

[Kuo73] har undersøkt og sammenlignet effektiviteten til en mengde mer eller mindre virtuelle omvisningsformer. Resultatene er som følger og maksimalt skår er 90:

- Lydbåndforelesning etterfulgt av sammendrag av bibliotekar. Sammendraget er illustrert med bilder og det er muligheter for å stille spørsmål (70,4)
- Lysbildeserie på TV, bok med illustrasjoner og muligheter for å notere. Studentene kunne bruke så mye tid de ville og hadde muligheten for repetisjon (60,4).
- Lysbilder med lydbåndkommentar (48,3)
- Lysbilder/lydbånd på TV (41,6)
- Ren forelesning (39,1)
- Lydbåndforelesning (38,1)
- Ingen opplæring (18,7)

Web-omvisninger

Web-omvisning er det nyeste på omvisningsfronten [Cox97]. Databasert omvisning er ikke noe nytt i biblioteksammenheng, men utviklingen av Web har på mange måter revolusjonert dette feltet. Med Web kan brukerne ta turen rundt i biblioteket via interaktive kart, bilder og skriftlig informasjon. Hypermedia gjør

det mulig, på en helt annen måte enn for andre medier, å tilby oversiktlig grunnleggende informasjon med muligheter for mer informasjon for de som er spesielt interesserte. Det hele kan også være tett integrert med katalogen og andre referansetjenester. I tillegg kan turen gjennomføres både i biblioteket og overalt ellers der det måtte finnes en PC med tilgang til Internett. En Web-tur kan også brukes som et elektronisk oppslagsverk for å hjelpe brukere med konkrete enkeltspørsmål, uten at de trenger å gjennomføre hele turen.

Mediet har store potensialer og Web-presentasjoner er relativt enkle å lage til selv for "vanlige" bibliotekarer. For de virkelig gode omvisningene kreves det selvfølgelig profesjonell hjelp. Per i dag er nok denne typen bedre egnet for ansatte og enkeltstudenter enn for fellesopplæring i starten av høstsemesteret, siden studentene foreløpig har begrenset tilgang på datamaskiner. Utfordringen her er nok også å skape motivasjon.

Når det gjelder Web-omvisninger er foreløpig bare kommet artikler som beskriver utvikling og gjennomføring, og lite om utbytte for brukerne. Det vi har å forholde oss til er i hovedsak artikler fra før-Web tid. Det betyr at resultatene som presenteres sannsynligvis vil være bedre med bruk av Web.

[Mosley96] beskriver utviklingen av en Web-omvisning i et universitetsbibliotek. Det er dessverre ikke foretatt noen skikkelig evaluering.

[Flemming90] har et helt kapittel om bruk av hypertekstprogrammer i dataassistert opplæring og har stor tro på dette mediet.

[Lawson89] har sammenlignet omvisning med bibliotekar og dataassistert opplæring. Konklusjonen deres er at sistnevnte skårer bedre.

Eksempler på Web-omvisninger

- Evans library at Texas (<http://www.tamu.edu/library/referece/virtual/tour00.html>)
- British Columbia Institute of Technology har flere gode presentasjoner fra sine bibliotek (<http://www.lib.bcit.bc.ca/>)
- Neil John Maclean Helth Science Library (http://www.umanitoba.ca/academic_support/libraries/units/njmhsl/tour/)
- University of Illinois at Urbana-Champaign (<http://www.library.uiuc.edu/ugl/Bi/Tour/>)

2.3 Motivasjon

Det kreves motivasjon både for å møte opp til omvisninger og for å lære noe av dem. Det er flere

som rapporterer om både svakt oppmøte og dårlig motivasjon og dette er noe man må ta med i betraktningen når man skal lage et opplegg for omvisning. I f.eks. [Miller80], der omvisning har vært frivillig, har oppmøteprosenten opp gjennom årene variert fra 40 til 70. Slike tall virker å være ganske vanlige ved frivillig oppmøte. Problemet for bibliotekene er at de bruker store resurser på å forberede opplæring til et stort antall studenter, men så møter kanskje bare 50 % opp. Av de som ikke møter må kanskje 25 % opplæres enkeltvis av skrankepersonalet på et senere tidspunkt og 25 % får ingen opplæring, siden de aldri besøker biblioteket eller spør etter hjelp. Et slikt opplegg er uøkonomisk for biblioteket og gir studenter som sannsynligvis presterer dårligere. Gitt at det blir ansett for viktig at studentene benytter seg av biblioteket og at det er fordelaktig både for studentene og biblioteket at de gjennomgår opplæring i bibliotekbruk, så er det viktig at de møter opp til omvisning.

For å sikre seg at studentene møter opp er det flere bibliotek/universitet som har innført både obligatorisk oppmøte og krav om bestått kunnskapstest. Noen knytter dette til kursene studentene tar [Lawsen89, Baldwin79, DuMont95]. Andre muligheter er å knytte opplæringen til det å få lånekort. Dette er ganske sikkert effektive motivasjonsmetoder, men de gir utelukkende en ytre motivasjon. Fra læringspsykologi [Imsen91] vet vi at den beste formen for motivasjon er den indre, dvs. ekte interesse for å gjøre noe. Så i stedet for eller i tillegg til ytre motivasjon er utfordringen å få studentene til å forstå at opplæring er viktig og gjøre dem interessert i biblioteket og dets muligheter. Et alternativ her er at faglærerne kommer sterkere på banen og forklarer hvorfor biblioteket er viktig i forhold til studiet, integrerer biblioteksopplæringen i faget [Flemming90] og legger opp til ei undervisning der studentene må bruke biblioteket.

Når man har fått studentene til å møte opp, avhenger behovet for ekstra motivasjon også av omvisningsformen. Omvisninger der studentene blir dratt med rundt av en bibliotekar, et lydbånd eller en film, har mindre behov for motivasjonstiltak i forhold til f.eks. orientering eller web-omvisning der det er studentene selv som bestemmer fremdriften. En forutsetning uansett omvisningsform er selvsagt at opplegget er godt laget, tiltalende, interessant og spennende. Ytterligere motivasjonstiltak kan f.eks. være ei arbeidsbok eller et spørsmålsark, som det forhåpentligvis kan gå litt sport i å fullføre.

I stedet for obligatorisk og tvang kan det være tilstrekkelig å skape forventninger til oppmøte og

innsats. Det kan være nok til å få med seg det store flertallet, som egentlig er det man er interessert i.

2.4 Oppsummering

Det finnes tydeligvis ingen omvisning som enkelt og greit kan kalles den beste. Mye avhenger hva man gjør ut av det og situasjonen rundt det hele. Likevel virker det som det er noen prinsipper som kan være med på å gi godt utbytte.

- Faget og faglærerne må involveres.
- Preg av å være obligatorisk både fra lærernes og bibliotekets side øker oppmøtet.
- Omvisningen skal ønske nye brukere velkommen til biblioteket og skal signalisere vennlighet og hjelpsomhet [Rice81].
- Dagens studenter er godt vant og krever høy kvalitet både på omvisere og mediebruk.
- Språkbruken må være forståelig.
- Aktive og virkelige omvisninger skårer bedre.
- Utfyllende kombinasjoner av ulike typer omvisninger kan være gunstige.
- Arbeidsbok/oppgaver som "skal" være bestått øker motivasjonen og får frem sportsånden.

3. Omvisning ved RMH-biblioteket

Universitetsbiblioteket i Tromsø består av en felles administrasjon, en felles IT-avdeling, 3 større bibliotek og 3 mindre avdelinger. Bibliotek for realfag, medisin og helsefag (RMH-biblioteket) er en av de 3 større bibliotekene og det største sett ut fra størrelsen på litteraturbudsjettet (8,2 millioner kroner i 1998). RMH-biblioteket har hovedansvar for rundt³ 700 mer eller mindre vitenskapelige ansatte og 3000 studenter (derav 900 nye hvert år) ved Det matematiske- naturvitenskapelige fakultet, Det medisinske fakultet, Norges fiskerihøgskole, Høgskolen i Tromsø avdeling for helsefag og Regionsykehuset i Tromsø.

Det er i hovedsak nye bibliotekbrukere som har behov for omvisning og ved RMH-biblioteket har vi hatt som mål at flest mulig av de nye brukerne skal få et slikt tilbud. Erfaringen tilsier at dette er

³ Det har faktisk vært vanskelig å finne eksakte tall på hvor mange studenter og ansatte som RMH-biblioteket har hovedansvar for. Når det gjelder nye studenter antar vi at 500 fra universitetet og 400 fra høgskolen burde være et rimelig estimat.

en god investering, som på sikt sparer mye arbeid for bibliotekpersonalet og sannsynligvis gjør at brukerne får bedre utbytte av sin forskning eller studier. Den største satsningen har vært felleskurset til de helserelaterte utdanningene, der vi i starten av høstsemesteret har tilbudt samtlige studenter (ca. 300 i 1998) en halv times omvisning med bibliotekar. I tillegg kommer en god del studenter på andre kurs (også helsefagene), som får tilbud om omvisning på et senere tidspunkt. Ansatte generelt eller studenter fra andre fagområder har i liten grad fått tilbud om omvisning. Til disse gruppene har det bare vært gitt omvisning på direkte forespørsel og årsaken har i første rekke vært kapasitetsproblemer. Studentene på helseutdanningene har blitt prioritert, siden de tidlig i studiene har behov for litteratur på grunn av oppgaveskriving.

3.1 Gjennomføring

Tradisjonelt har omvisningene vært gjennomført som en guidet rundtur med bibliotekar. Fordelen er at det er en enkel og grei måte å vise nye brukere biblioteket. Vi er sikker på at de får sett det de skal og brukerne har anledning til å spørre hvis det er noe de lurer på. Selve opplegget har bestått av ei liste med momenter som omviseren skal vise og fortelle de nye brukerne om. Ellers har det vært opp til den enkelte bibliotekar hvordan omvisningen gjennomføres.

En del av brukerne har i stedet fått "omvisning" via en lysbildeserie med bilder fra biblioteket. Dette har vært gjort på ei vanlig forelesning, der en bibliotekar har vist bilder fra de ulike delene av biblioteket og fortalt omtrent det samme som ved normal omvisning. Det har ikke vært satset mye på denne omvisningsformen og den har ikke vært ansett for å være ei fullgod løsning, men heller noe som er bedre enn ingenting. Det er spesielt til de 130 studentene på medisin grunnfag som dette tilbudet har vært gitt.

3.2 Hva er problemet?

Omvisning med bibliotekar er svært ressurskrevende for biblioteket, spesielt når erfaringen tilsier at det ikke bør være mer enn 10 deltakere på hver gruppe. Med 900 nye studenter og et mindre antall ansatte kan det da være snakk om opptil 100 omvisninger i året. Dette kommer samtidig med at studentene også skal ha BIBSYS-opplæring⁴ og i en periode der det er ekstra travelt i skranken på

⁴ BIBSYS er databasen som holder orden på innholdet i de fleste norske universitet- og høgskolebibliotek.

grunn av mange og ferske studenter. Det gjør at vi har store problemer med å skaffe nok kvalifiserte omvisere som kan dekke behovet for omvisning og samtidig opprettholde den normale driften. Når det gjelder lysbildeforelesninger er dette en ressursmessig billig omvisningsform, men vi har ikke ansett den for å gi et tilstrekkelig godt tilbud til at vi i større grad har satset på den. Vi har likevel ingen egne evalueringer på dette området å støtte oss til. Det betyr at slik omvisningen i dag blir organisert, kan RMH-biblioteket bare tilby en begrenset del av nye brukere et tilfredsstillende tilbud. Noen får et mindre bra tilbud, mens mange står helt uten. I tillegg er det en altfor stor del av studentene som ikke møter opp til avtalt omvisning og mange av de som møter er lite motiverte.

Problemet blir dermed at vi bare kan tilby en del av studentene tilfredsstillende omvisning og at vi får relativt lite igjen for alt arbeidet som tross alt utføres. Konsekvensen av dette er sannsynligvis dårligere studiekvalitet for mange studenter og betydelig merarbeid for biblioteket på grunn av ekstra veiledning av studenter som ikke deltar i opplæringen.

4. Orientering i biblioteket

Dette prosjektet handler om er å lage et opplegg for omvisning som kan gi alle nye bibliotekbrukere minst like bra utbytte som omvisning med bibliotekar, samtidig som det ikke krever mer ressurser enn at det er gjennomførbart for biblioteket. Slik situasjonen er, må vi prøve å få studentene til i større grad å ta ansvar for å tilegne seg den nødvendige kjennskapen til biblioteket på egen hånd. Det vi må gjøre er å legge forholdene best mulig til rette for det.

Med mange alternative former for omvisning å velge blant, ønsket vi⁵ til å begynne å prøve et opplegg som var billig, enkelt å lage og oppdatere, fleksibelt og som kunne redusere arbeidsbelastningen for personalet. Med kunnskapen om at brukerne under omvisningen bør bevege seg fysisk rundt omkring i biblioteket, falt valget på ei såkalt orienteringsløype⁶. Ei orienteringsløype (som beskrevet i kapittel 2.1 side 4) består av oppslag med informasjon på relevante steder i biblioteket og et kart for å finne frem til dem. Hver

⁵ Vi, dvs. jeg. Orienteringsløypa er i sin helhet planlagt, utformet og drevet av universitetsbibliotekar Tore Brattli.

⁶ Gjennomgangen av litteratur som beskrives i kapittel 2 har i stor grad skjedd i tiden etter det ble vedtatt å lage ei orienteringsløype.

post beskriver det som er spesielt på det stedet der de er plassert. Meningen er at brukerne skal gå en runde gjennom biblioteket, bli kjent med hvor ulike ting fysisk er og kunne informere seg ytterligere om det som er spesielt interessant eller relevant for dem.

Fordelen med ei slik løype er at vi kan tilby samtlige nye brukere omvisning, også enkeltbrukere og uavhengig av tidspunkt. Vi vil også være fleksibel i forhold til å sette inn ekstra resurser (f.eks. bemannede poster) for å gjøre den så bra som mulig i forhold til spesielle opplegg. Ei orienteringsløype kan også greit utvides med oppgaver/arbeidsbok og evt. gjøres obligatorisk, hvis det skulle være behov for det.

4.1 Versjon 1995

Den første utgaven av orienteringsløypa ble laget sommeren 1995 og ble tatt i bruk fra starten av høstsemesteret. Løypa besto av en informasjonsplakat for å gjøre brukerne kjent med tilbudet, 36 poster med skriftlig informasjon plassert ut rundt omkring i biblioteket og et kart som skulle hjelpe brukerne å finne frem til postene. Totalt burde det være mulig å gjennomføre løypa på alt fra 15-45 minutter, avhengig av hvor mye som var av interesse for hver enkelt bruker.

Dataverktøy

Alt av kart, poster og oppslag, som er en del av løypa, ble laget ved å bruke PC-databaseprogrammet Claris FileMaker 2.0 for Windows. Programmet ble valgt siden postene er som navnet sier poster (navn, nummer, område og informasjon) og siden FileMaker hadde de beste tegnemulighetene av de programmene som vi hadde tilgang til. Det betyr at løypa i utgangspunktet egentlig er en database over poster. Databaseprogrammer kan være greie til slike formål siden de gir stor fleksibilitet til å endre layout, uten at man trenger å gjøre noe med selve informasjonen.

Plakat

Det ble laget en stor informasjonsplakat i A3-format for å reklamere for det nye tilbudet. Denne ble hengt opp flere steder både i og utenfor biblioteket. I tillegg fungerte veiledningsskranken som reklame- og informasjonssentral for løypa. Se Vedlegg 1 for informasjonsplakat.

Kart

Orienteringskartet besto av et A4-ark dobbeltsidig kopiert og brettet til en 4 siders folder i A5-format.

Kartet ble laget i sort/hvitt for at det skulle være raskt, enkelt og billig å produsere nye kart etter behov på en vanlig kopimaskin. På kartet var biblioteket delt inn i 4 områder: skrankeområdet, resten av plan 6, plan 7 og mezzanin og hver av disse hadde sin egen side. Siden veiledningsskranken var starten av løypa, ble skrankeområdet plassert på første side. Dette passet bra siden området er så lite at det også ble plass til overskrifter og forklarende tekst for løypa generelt. Ellers var kartene tegnet så enkle som mulig og med de ulike postene markert med nummer der de befant seg. De eneste kommentarene vi mottok i forhold til kartene var at de burde ha vært utstyrt med ei liste over postene, slik at brukerne enklere kunne velge bort poster som ikke var av interesse. Dette er for øvrig med i 98-versjonen av orienteringsløypa. Se Vedlegg 2 for orienteringskart.

Poster

Postene besto av to A4-sider på høykant over hverandre. Det øverste arket inneholdt selve informasjonen, mens et stort (500 punkter) lett synlig postnummer kom på arket under. Dette var atskilt av en topp tekst, mellomtekst og en bunntekst skrevet med hvitt på svart. Disse tekstene inneholdt informasjon om hva det var slags type oppslag, navn på post og formel tilhørighet til universitetsbiblioteket og universitetet. I det hele tatt var det forsøkt å holde en gjennomført stil på alt trykt materiale.

Hver post inneholdt kort og grei informasjon om det som var spesielt på stedet der den var plassert. Det var poster for det meste av det som er viktig i et akademisk bibliotek, som f.eks. lokaliteter, samlinger, referanseverktøy, skranketjenester, kopiering og fagansvarlige. Meningen var at en post skulle gi kunnskaper om hvor noe er og litt grunnleggende informasjon om struktur, muligheter, bruk og hvem man kan kontakte for ytterligere informasjon og evt. opplæring. I tillegg hadde vi lagt inn litt populærinformasjon som f.eks. *"Visste du at RMH-biblioteket abonnerer på mer enn 2000 tidsskrifter!?"* eller *"Visste du at Chemical Abstracts 12. Collective indeks som vi har her i biblioteket står oppført i Guinness rekordbok som verdens største index"*. Se Vedlegg 3 for eksempel på post.

Bruk

Versjon 1995 av orienteringsløypa ble brukt til omvisningen på Felleskurset høsten 1995 og til omvisning av enkeltbrukere fra høsten 1995 til våren 1998. På felleskurset hadde studentene på

forhånd fått utdelt orienteringskart og tidspunkt for hvilken dag de skulle gå den. For å gjøre løypa mer spennende hadde vi bemannet noen poster, f.eks. artikkelsøk, slik at det var mulig å gi en bedre innføring i tradisjonelt vanskelige temaer.

Evaluering

Det å håpe på at studentene ville komme med sine orienteringskart og ta turen rundt i biblioteket var nok litt naivt og inntrykket var et alt for lavt oppmøte. Om de som ikke møtte eventuelt kom på annet tidspunkt vet vi lite om, men det er vel tvilsomt. Det virket som om de som kom var fornøyde og fikk utbytte av opplegget, men det hjalp lite når det var opplæring av de store massene som var hovedmålet. Neste år gikk komiteen for Felleskurset tilbake til omvisning med bibliotekar. Versjon 1995 av orienteringsløypa ble ikke formelt evaluert i forhold studentenes meninger og kunnskaper. Det eneste vi har er bibliotekarens inntrykk og hvor mange orienteringskart som er delt ut. Totalt ble det delt ut rundt 500 orienteringskart i perioden august 1995 til august 1998.

Omtale

I Universitetsbiblioteket i Tromsøs årsmelding for 1995 står det for RMH-biblioteket under punktet opplæring: *Til den årvisse innføringen i bibliotekbruk for Felleskurset for helseutdanningene (ca. 200 studenter), ble det laget en «orienteringsløype» for selvbetjening. Dette opplegget var i hovedsak vellykket.*

I UBs internavis «PERMseddelen» 11/95 fra 5. september 1995 står det: *RMH-biblioteket er for tiden fullt av orienteringsposter. Det er Tore B som har laget 36 nummerskilt med tilhørende forklaring som ledd i brukeropplæringen. PERMseddelen anbefaler alle UB-folk å ta en titt på et meget instruktivt opplegg.*

Vi fikk også en helside i lokalavisa «Tromsø» [Matland95] 12. September 1995 med stort bilde og positiv omtale. Se Vedlegg 4 for hele artikkelen.

4.2 Versjon 1998

Versjon 1998 av orienteringsløypa ble laget sommeren 1998 og ble tatt i bruk til omvisningen av felleskurset 14.9-1998. I all hovedsak er versjon 1998 lite forskjellig fra versjon 1995. Det viktigste

er en generell oppussing av alt fra layout til kart og informasjon. Databaseprogrammet er også oppgradert til FileMaker 4.0.

Det er laget en ny plakat for å informere om tilbudet. Kartene er også helt nye. Størrelsen er økt fra dobbeltsidig A4 til dobbeltsidig A3 og de er blitt mer detaljerte. Bl.a. er mange av hyllene (på kartet) nå merket med hvilket fag de inneholder og oppstillingskode. Nytt er også ei postliste under hvert kart som skal gjøre det lettere for brukerne å kunne konsentrere seg om de "interessante" postene. Når det gjelder postene er alle tekstene revidert og forbedret. Spesielt på referansesiden hadde det skjedd overraskende mye de siste tre årene, og en god del var foreldet. Postene er ellers de samme bortsett fra en ekstra for vår nye fagreferent i kjemi og farmasi Sissel Hansen. Selve layouten er også endret til det bedre. Stilen er helt ny og med fargetrykk, og størrelsen er redusert fra to til ei A4-side. Se Vedlegg 4, 6 og 7 for henholdsvis plakat, kart og poster

Utprøving og evaluering

Med ei nyoppusset orienteringsløype var det interessant å gjøre et nytt forsøk på Felleskurset. 5 omvisningsgrupper av totalt 35 ble trukket ut til å prøve orienteringsløypa. De resterende gruppene

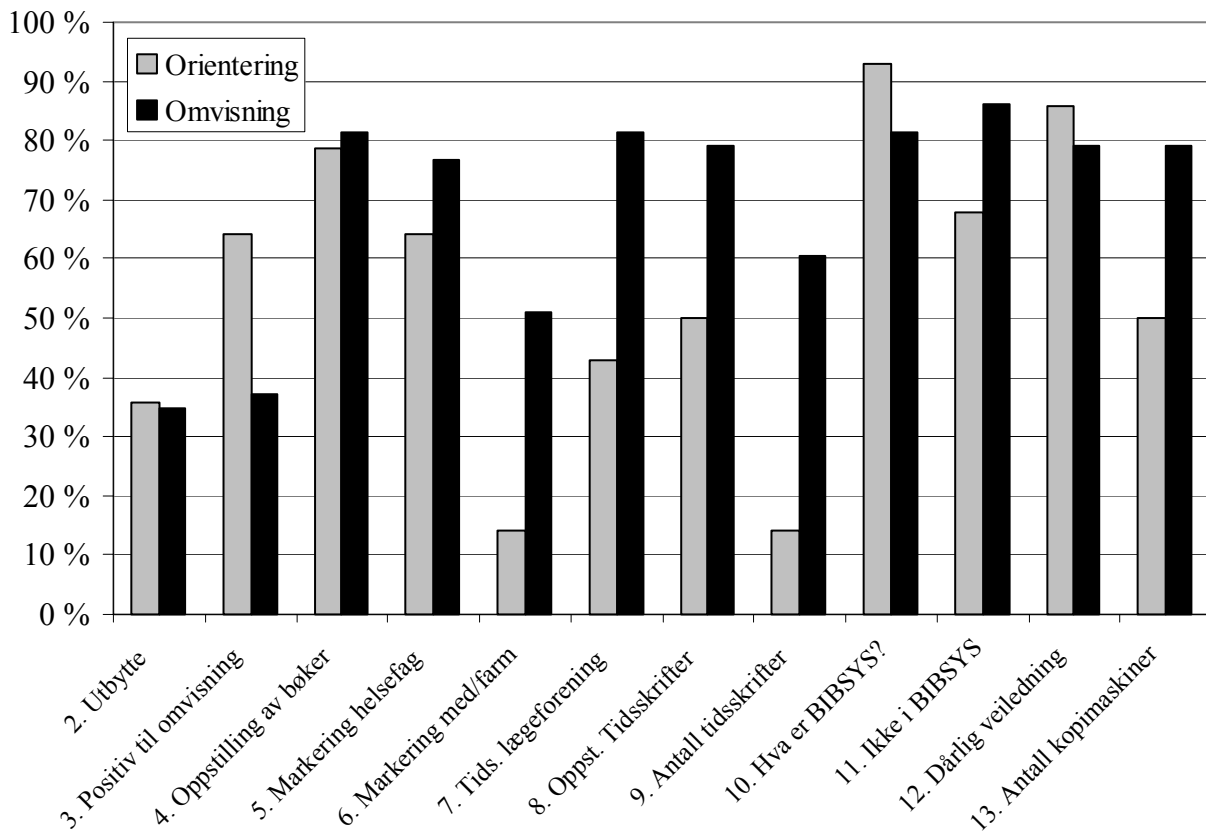
fikk vanlig omvisning med bibliotekar. På hver gruppe skulle det være 9 studenter, dvs. totalt 45 for orienteringsløypa, men bare 18 møtte og av disse gjennomførte 14. Orienteringen ble gjennomført ved at studentene fikk utdelt et kart hver og en kort instruksjon (1-2 minutter) i hva de skulle gjøre og hvor lang tid de skulle bruke (30 min.). Deretter la de i vei alene eller i grupper. De fleste brukte bare 10-20 minutter, noe som er å betrakte som lite. Etter siste post ble de hentet til siden for å fylle ut et anonymt evalueringsskjema.

Det samme evalueringsskjemaet ble også delt ut til alle studentene i et relativt tilfeldig utvalg av gruppene som hadde omvisning med bibliotekar. På denne måten kunne skjemaet brukes til å sammenligne de to omvisningsformene. Vi regnet med at det maksimale vi kunne få studentene til å svare på var et raskt avkryssningsskjema med ikke alt for mange spørsmål. Vårt skjema inneholdt 13 spørsmål. Av disse er det et som bestemmer omvisningsformen, to for å uttrykke den personlige oppfatningen av omvisningen og de siste 10 for å måle det "faglige" utbyttet. Det er fire svarmuligheter på hvert faglige spørsmål og et av disse er muligheten for å krysse av for *Vet ikke*. Dette er gjort for i størst mulig grad å unngå gjetting. Se Vedlegg 8 for originalt evalueringsskjema.

Spørsmål og svar: Følgende spørsmål med svaralternativer ble stilt og besvarelser gitt. Rette svar er uthevet med fet skrift og (omvisning med bibliotekar er skrevet i parentes):

1. Hvilken omvisning gjennomførte du?	
Orienteringsløypa	14
Omvisning med bibliotekar	(43)
2. Føler du bedre kjent i biblioteket etter omvisningen/orienteringsløypa?	
Ja, mye bedre	5 (15)
Ja, litt bedre	9 (28)
Nei, ikke noe særlig	0 (0)
3. Hva synes du om omvisningen/orienteringsløypa?	
Interessant	9 (16)
Sånn passe	5 (27)
Kjedelig	0 (0)
4. Etter hvilket system står bøkene oppstilt?	
Etter tittel	0 (1)
Etter emne	11 (35)
Etter forfatter	1 (6)
Vet ikke	2 (1)

5. Hvordan er bøker som står i helsefagsamlinga markert i BIBSYS?		
UBTØ - RMH	5	(7)
UBTØ - MED	0	(1)
UBTØ - HEL	9	(33)
Vet ikke	0	(2)
6. Hvordan er bøker innen medisin og farmasi markert i BIBSYS?		
UBTØ - RMH	2	(22)
UBTØ - MED	9	(11)
UBTØ - HEL	1	(3)
Vet ikke	2	(7)
7. Hvor står: Tidsskrift for den norske lægeforening?		
Plan 7	4	(6)
Plan 6	0	(1)
På mezzanin	6	(35)
Vet ikke	4	(1)
8. Etter hvilket system står tidsskriftene oppstilt?		
Etter tittel	7	(34)
Etter emne	7	(7)
Etter forfatter	0	(0)
Vet ikke	0	(2)
9. Hvor mange tidsskrifter tror du RMH-biblioteket abonnerer på?		
litt under 500	2	(4)
ca. 1000	4	(6)
mer enn 2000	2	(26)
Vet ikke	6	(7)
10. Hva er BIBSYS?		
RMH-bibliotekets database over bøker, tidsskrifter, ...osv.	1	(6)
Databasen over bøker, tidsskrifter, ... osv. i de fleste norske Universitets- og høgskolebibliotek	13	(35)
Internasjonal og anerkjent database over medisinske artikler	0	(1)
Vet ikke	0	(1)
11. Hva kan man IKKE søke etter i BIBSYS?		
Bøker	0	(0)
Tidsskrifter	1,5	(2)
Tidsskriftartikler	9,5	(37)
Vet ikke	3	(4)
12. Hva kan du gjøre hvis du er misfornøyd med veiledningen du får i veiledningsskranken?		
Slå opp i leksikon	0	(0)
Søke i BIBSYS	2	(3)
Kontakte den som er fagansvarlig på biblioteket innen ditt fag	12	(34)
Vet ikke	0	(6)
13. Hvor mange kopimaskiner finnes det i biblioteket til biblioteksbrukere?		
2	4	(1)
3	7	(34)
4	3	(2)
Vet ikke	0	(6)

Figur 1: Prosentvis ”rett” svar for henholdsvis orienteringsløypa og omvisning med bibliotekar

Resultat

Rent statistisk blir resultatet av spørreundersøkelsen relativt usikkert når det bare kom inn 14 evalueringsskjemaer fra de som gjennomførte orienteringsløypa. Som statistisk test for enkeltspørsmål kan vi enkelt og greit regne eksakt på binomialfordelingen. Et 85 % konfidensintervall for antall rette svar vil variere med antallet, men vil omtrentlig ligge på $\pm 0,15$ for orienteringsløypa og på $\pm 0,09$ for omvisning med bibliotekar. For f.eks. spørsmål 3 vil et 85 % konfidensintervall for løypa ligge på (0,50 – 0,79) og for omvisning på (0,28 – 0,47). På dette spørsmålet kan vi dermed slå fast med mer enn 85 % sikkerhet at løypa skårer bedre enn omvisning.

Gitt at spørreundersøkelsen faktisk gir en indikasjon på virkeligheten, kan vi ut fra figur 1 ane det litt paradoksale resultatet av de to omvisningene. Det ser ut som om deltakerne på orienteringsløypa er mer positiv til selve omvisningsformen, men viser jevnt over dårligere kunnskaper. Det betyr at slik løypa og omvisningen ble gjennomført, gav omvisningen best resultat ut fra en målsetting om konkrete kunnskaper. Hvor mye den ekstra positive holdningen som orienteringsløyperne uttrykker har å

si for det å tilegne seg de nødvendige kunnskapene på et senere tidspunkt, er vanskelig å si noe sikkert om. Dette bør likevel ikke undervurderes.

Men hvor mye bedre er egentlig resultatet og er det signifikant? I gjennomsnitt skårer løypa og omvisningen henholdsvis 56 og 76 %. Dette er egentlig ganske stor forskjell, spesielt når vi vet at ren tipping faktisk kan gi 33 %. Selv om det er lagt opp til at studentene ikke skal tippe hvis de er usikker, men i stedet krysse av for *Vet ikke*, er det vanskelig å si hvor mye tipping det reelt sett har vært. Det er i hvert fall mange som har krysset av for svaralternativer som verken er rett eller *Vet ikke*.

Går vi nærmere inn på hvert enkelt spørsmål viser det seg at noen av spørsmålene og/eller svaralternativene har falt svært uheldig ut, kanskje spesielt for orienteringsløypa. Dette er spørsmål som det er lett å svare feil på hvis man er litt usikker. Spørsmål 6 blir f.eks. lett et lurespørsmål med sitt svaralternativ ”UBTØ-MED”. Det samme blir også spørsmål 9, som i tillegg til å være relativt uinteressant, er vanskelig tilgjengelig mot slutten av løypa. For spørsmål 7 var vi spesielt uheldig, siden det aktuelle tidsskriftet ble brukt som eksempel i omvisning med bibliotekar. Uten disse

spørsmålene blir gjennomsnittet henholdsvis 70 % (4,93 av 7) og 80 % (5,60 av 7), som ikke er den helt store forskjellen.

Ved å regne statistisk på dette kan vi finne ut om forskjellen er signifikant. Siden utvalget for orienteringsløypa er begrenset velges en uavhengig t-test for å sammenligne to populasjoner ut fra små utvalg [Bhattacharyya77, s289].

Et $100(1 - \alpha)$ % konfidensintervall for $\mu_1 - \mu_2$ er da gitt ved

$$\bar{X} - \bar{Y} \pm t_{\alpha/2} s_{\text{pooled}} \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}$$

der

$$s_{\text{pooled}} = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

og $t_{\alpha/2}$ er det øvre punktet til t-fordelingen med $n_1 + n_2 - 2$ frihetsgrader. Forutsetningen for testen er at utvalgene er uavhengige, normalfordelte og har omtrent samme varians.

For et 90 % konfidensintervall blir $s_{\text{pooled}} = 1,19$ og $t_{0,05} = 1,671$. Selve intervallet blir da (0,07 - 1,29) noe som betyr at vi er 90 % sikker på at orienteringsløypa skårer fra 0,07 til 1,29 dårligere enn omvisning med bibliotekar. Tester vi ensidig på at $\mu_1 > \mu_2$ gir det en t-verdi på 1,85 som betyr at vi med 95 % sikkerhet kan si at løypa skårer dårligere.

Feilkilder

Vi var interessert i en test som kunne måle i hvor stor grad våre "testobjekter" oppfyller måletningen med omvisning og hvor stor forskjellen mellom dem er. Selv om vi har følelsen av at testen sannsynligvis gir et brukbart bilde av virkeligheten, er mange faktorer som kan innvirke til at bildet forvrenges.

Utformingen av testen: Utformingen av testen har vært et problem. På den ene siden er det ønskelig med en detaljert test som kan måle alt av praktiske og teoretiske ferdigheter som studentene har tilegnet seg gjennom omvisningen. På den andre siden må man ha realistiske forventninger til hva studentene er villige til å være med på etter ei frivillig omvisning. Resultatet ble relativt få spørsmål med avkryssingssvar. Testen måler dermed i hovedsak teoretiske ferdigheter og i mindre grad de praktiske som kanskje er de vi er mest interessert i. Det viktige er at studentene vet

hvor de finner f.eks. tidsskrifter med tittel fra G-Å, ikke at etasjen heter mezzanin.

Vi har allerede påpekt noen av de spørsmålene som falt uheldige ut. Spørsmål 7 om tidsskrift for den norske lægeförening ble brukt som konkret eksempel på omvisning med bibliotekar. Spørsmål 9 om hvor mange tidsskrifter biblioteket abonnerer på er for det første uviktig og lett og overse for orienteringsløyperne mot slutten av løypa. Spørsmål 6 om markering av medisinerbøker i BIBSYS er i for stor grad et lurespørsmål, som hvis man er usikker kan gi store utslag.

Hvilken virkning bruken av *Vet ikke* som svaralternativ har er usikkert, men det er forskjeller her også. Av ikke-rette svar er andelen *Vet ikke* 28 % for orientering mot 35 % for omvisning med bibliotekar. De samme tallene uten spørsmål 6, 7 og 9 er henholdsvis 17 % og 37 %. Tilsvarende tester som er gjengitt i litteraturen [Baldwin79, Benefiel89] har ikke med dette alternativet og benytter seg heller av flere svaralternativer.

Utføring av testen: Utføring av testen spiller også en rolle. I utgangspunktet var vi "uheldig" ved at bare 18 av totalt 45 studenter møtte opp til orienteringsløypa. Ingen av studentene visste på forhånd noe om at det var 2 ulike typer omvisning og det var dårlig oppmøte også for omvisning med bibliotekar. Av de 18 var det 4 som forsvant på veien. Så få deltakere medfører relativt stor statistisk usikkerhet. I tillegg brukte flere andre så kort tid at vi var i tvil om besvarelsene burde telle med. Det er klart at løypa er ekstra utsatt i forhold til dårlig motivasjon. Om dette er en svakhet med løypa eller opplegget rundt er ikke godt å si, men det er klart at motivasjonen kan forbedres uten å endre løypa.

Utplukking til orientering var kanskje også litt uheldig siden det skjedde på samme plass som der omvisning med bibliotekar startet. Det gjorde at noen orienteringsløpere følte seg tilsidesatt og fikk kanskje enda dårligere motivasjon av den grunn.

For orienteringsløypa var vi påpasselig med at alle som gjennomførte skulle fylle ut skjemaet og at de ikke skulle samarbeide. Dette skjedde ikke for omvisning med bibliotekar, der utfyllingen i større grad var frivillig og der det var mulig for studentene å samarbeide. Studenter har en tendens til å gjøre ting i grupper hvis de får sjansen og gruppearbeid øker prestasjonen. Det er også grunn til å tro at det er de mer interesserte som fyller ut og leverer evalueringsskjema hvis de har valget. Dette kan ha bidratt til et bedre resultat for denne gruppa.

Ellers: Orienteringsløypa og omvisning med bibliotekar er to ganske ulike måter å lære på. For den førstnevnte vet de nye brukerne hvor de kan finne mer informasjon om det de lurte på. De vet at det finnes oppslag og de har kart for å finne frem. Det gjør at det er en viss fare for at de ikke går inn for å huske det som står på oppslagene de passerer. De som tar omvisning med bibliotekar har ingen slik mulighet. Hvis dette er tilfelle kan det bety at de som har gjennomført løypa i praksis vil klare seg like bra, selv om de skårer dårligere.

Konklusjon

Selv med de mange feilkilder tyder både evalueringen og bibliotekarenes inntrykk på at slik orienteringsløypa ble gjennomført så skårer den dårligere enn omvisning med bibliotekar. Likevel er det mye som tyder på at løypa har større potensialer, noe som gjør at vi fortsatt har troen på den.

- Studentene er jevnt over mer positiv til løypa.
- Det er ikke så stor forskjell mellom omvisningsformene når det gjelder produsert kunnskap
- Resursforbruket for løypa er mindre enn 10 % av omvisning med bibliotekar.
- Studentene brukte bare halvparten så lang tid i forhold til omvisning med bibliotekar.
- Det kan enkelt innføres ekstra motivasjonstiltak som spørsmålsark evt. med krav om bestått.

5. Veien videre

Hvis orienteringsløypa skal få innpass i RMH-biblioteket som omvisningsform, er det i hovedsak på to områder det må arbeides videre. Løypa må forbedres og det må skapes aksept for at omvisning ikke nødvendigvis er synonymt med en guidet rundtur med bibliotekar. Det andre henger sannsynligvis sammen med det første, men ikke så mye som man kanskje skulle tro. Det gamle ordtaket om at "gammel vane er vond å vende" gjelder også her.

5.1 Forbedre orienteringsløypa

Med et oppmøte på 50-70 % har omvisningen ved RMH-biblioteket et problem uansett hvordan man ser på det. Inntrykket er i stor grad at hovedproblemet er studentenes manglende motivasjon for å bli kjent i biblioteket. Dette gir seg spesielt utslag for orienteringsløypa, der det ikke finnes noen som kan "dra" studentene rundt i biblioteket og fortelle dem det som er viktig, uansett om de ønsker det eller ikke. Orienteringsløyperne brukte jevnt over bare halvparten så lang tid på runden som de som hadde bibliotekar med seg.

Det betyr at en av forutsetningene for at orienteringsløypa skal kunne lykkes er at studentene har tilstrekkelig motivasjon. Fra læringspsykologien vet vi at motivasjon for å gjøre en aktivitet kan deles inn i indre og ytre, der indre går på ekte interesse for aktiviteten, mens ytre går mer på det aktiviteten fører til.

For å øke den indre motivasjonen må løypa gjøres så spennende og innbydendes som mulig. Kart og poster kan ganske sikkert lages enda bedre både i forhold til layout og informasjon. Det er også mulig å integrere bruk av katalogen på en måte som gjør at brukerne på egen hånd kan søke og finne frem bøker f.eks. via et Web-opplegg. I tillegg kan enkelte poster være bemannet på de spesielle opplæringsdagene for nye brukere. Opplegget bør også til en viss grad kunne skreddersys til ulike fag og studier for å øke relevansen, f.eks. ved å kombinere det med ei arbeidsbok. Indre motivasjon kan også skapes ved at faglærerne klarer å formidle hvorfor biblioteket er viktig for studiet og ved at bibliotekarene kan få frem alle de fantastiske mulighetene som studentene har når de kan bruke biblioteket. Det er klart at alternative former for omvisning også skal kreve arbeid fra biblioteket sin side. Målet er ikke å redusere arbeidet til null. Poenget er at det ikke skal kreve mer enn at det er gjennomførbart å gi alle nye brukere et tilfredsstillende tilbud.

Den største gevinsten finnes likevel i forhold til ytre motivasjon. Biblioteket inneholder informasjon som brukerne trenger. For å skaffe seg denne informasjonen må de ha lånekort og kunnskap om hvordan de finner frem til denne informasjonen. Det biblioteket kan gjøre er å "kreve" at brukerne gjennomfører bibliotekets brukeropplæring og har tilegnet seg en viss minimumskunnskap før de får lånekort. En annen mulighet er å knytte grunnleggende biblioteksopplæring til kurs på universitetet, slik at gjennomført og bestått opplæring kreves for å kunne gå opp til eksamen.

Det er klart at det i biblioteksammenheng er relativt dramatisk å kreve noe av brukerne, men det virker som om stadig flere bibliotek har innført slike ordninger. I den harde konkurransen om studentenes oppmerksomhet vil alt som ikke kreves bli nedprioritert. I praksis kan det likevel være nok å late som om man krever. Løsningen kan være at de nye studentene helt i starten av semesteret har biblioteksdager der de får den vanlige introduksjonsforelesningen, BIBSYS-opplæring og omvisning. I løpet av dagen bør de fylle ut et oppgaveark som skal være med holde driven oppe, gi en utfordring og fokusere på det viktige. Poenget er at alle får et inntrykk om at man må delta og yte litt for å få lånekort, og de som gjennomfører og til slutt består får en liten belønning. Et spørsmålsark kan være en god motivasjonsfaktor selv for helt frivillige opplegg ved at de fungerer som en veileder og spiller på "sportsånden". Hvis oppgavearket ikke er bestått må studenten rette opp feilene før lånekort blir delt ut. Det kan også være aktuelt med noen

tilleggsspørsmål for at studentene ikke fokuserer all læringen utelukkende i forhold til det utdelte oppgavearket.

Hva man skal gjøre med de som ikke møter opp til "frivillige" opplegg er ikke så lett å vite. Man kan i begynnelsen ha holdningen om at også de må gjennomføre orienteringsløypa og bestå oppgavearket for å få lånekort, men det er klart at det er begrenset hvor lenge man kan nekte dem lånekort. Det viktige er likevel at flest mulig gjennomfører.

5.2 Skape aksept i biblioteket

Gitt at orienteringsløypa kan gi gode nok resultater, må det også skapes aksept for at slike alternative omvisningsformer kan gjøre det mulig å tilby ei tilfredsstillende brukeropplæring til samtlige nye studenter, uten at biblioteket bruker mer ressurser enn det gjøres i dag. Noe av det som må endres for å få større forståelse for alternative metoder er:

- **Forbedringer av orienteringsløypa:** Orienteringsløypa og opplegget rundt må selvsagt forbedres slik at det gir like bra resultater som omvisning med bibliotekar.
- **Tradisjonell tenking:** Omvisning med bibliotekar står svært sterkt og er for mange den eneste måten å vise folk rundt i biblioteket. Løsningen på dette må være å forbedre løypa og opplegget rundt den og teste den på nytt i forhold til omvisning med bibliotekar for å vise at den fungerer like bra. I tillegg finnes det en god del litteratur fra andre bibliotek som beskriver de samme problemene som RMH-biblioteket har og hvordan de er løst med andre typer omvisninger.
- **Bedre samarbeid om opplæring:** Til nå har orienteringsløypa vært laget litt på sidelinjen i forhold til de som har hatt ansvaret for fellesopplæringen av nye brukere. Her må det etableres et nærmere samarbeid. Minst en av de ansvarlige for orienteringsløypa må bli med på organiseringen av fellesopplæringen og flere må delta i utformingen av orienteringsløypa.
- **Manglende ressursprioritering:** RMH-biblioteket har ikke vært så flink til å velge opplæringsformer ut fra tilgjengelige ressurser. Kombinert med tradisjonell tenkning har det ført til at bare en del av studentene får tilbud om opplæring.
- **Liten vilje til å kreve:** Biblioteket har lenge hatt en tradisjon for bare å skulle tilby uten å kreve noe. I dag blir informasjon stadig viktigere og vanskeligere å få oversikt over. Samtidig øker konkurransen om studentenes oppmerksomhet.

Med frivillig brukeropplæring blir resultatet at biblioteket enten må utføre mange elementære oppgaver som brukerne burde kunne gjøre selv eller drive biblioteksopplæring for enkeltstudenter. Resultatet blir mindre tid til viktigere ting. Så komplisert og viktig som informasjonssamfunnet har blitt, må vi kunne kreve at studentene møter frem når det blir tilbudt opplæring og at de tilegner seg det mest elementære. Studentene må også selv kunne ta

ansvar for å lære seg grunnleggende bibliotek-kunnskap, hvis det blir lagt til rette for det.

Med alle de mulighetene til forbedringer som finnes, er det all grunn til å gjøre et nytt forsøk med en ny versjon av orienteringsløypa.

6. Litteratur

Baldwin79 - Baldwin J og Rudolph R; The comparative effectiveness of a slide/tape tour and a library tour; *College & research libraries* 40(1) 1979 s31-5

Benefiel89 - Benefiel R og Jaros J; Planning and testing a Self-guided taped tour in an academic library; *RQ* 29(2) 1989 s199-208

Bhattacharyya77 - Bhattacharyya G og Johnson R; *Statistical concepts and methods*; Wiley 1977

Carey74 - Carey R; *Library guiding*; Clive Bingley 1974

Carpmael92 - Carpmal C, Morgan S og Nichols J; Library orientation: workbooks, a workable alternative?; *Learning resources journal* 8(2) 1992 s32-7

Cox97 - Cox A; Using the World Wide Web for library user education: a review article; *Journal of librarianship and information science* 29(1) 1997, s 39-43

Dabbour97 - Dabbour K; Applying active learning methods to the design og library instruction for a freshman seminar; *College & research libraries* 58(4) 1997 s299-308

Dash77 - Dash U; The self-guided library tour; *Australian academic and research libraries* 8(1) 1977 s33-8

Davies93 - Davies J; The hitch-hikers guide to the academic library; *Library management* 14(7) 1993 s 4-13

DuMont95 - Du Mont M, Schloman B; The evolution and reaffirmation of a library orientation program in an academic research library; *Reference services review* 23(1) 1995 s85-93

Fjällbrant84 - Fjällbrant N, Malley I; *User education in libraries*, 2. utg.; Clive Bingley 1984

Fjällbrant81 - Fjällbrant N, Kihlén E og Malmgren M; Self-paced exercises for library orientation; *Aslib proceedings* 33(6) 1981 s251-6

Flemming90 - Flemming H (ed.); *User education in academic libraries*; The library association 1990

Hardesty84 - Hardesty L; The use of media in library use instruction; *American library association conference* june 25 1984

Imsen91 - Imsen G; *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi*; TANO 1991

Jamison74 - Jamison D, Suppes P og Wells S; The effectiveness of alternative instructional media: a review; *Review of educational research* 44 1974 s1-67

Jewell82 - Jewell T; Student reactions to a self-paced library skills workbook program: survey evidence; *College & research libraries* 43(5) 1982 s371-8

Kirkendall81 - Kirkendall C (ed.); Library instruction – A column of opinion; *Journal of academic librarianship* 6(6) 1981 s346-7

Kuo73 - Kuo F; A comparison of six versions of science library instructions; *College & research libraries* 34(4) 1973 s287-90

Lawson89 - Lawson V; *RQ* 29 1989 s71-9

Matland95 - Matland H; «Orientering» på biblioteket; *Tromsø* nr. 211, 12.sept. 1995, s28

Miller80 - Miller C; The round robin library tour; *Journal of academic librarianship* 6(4) 1980 s215-8

Miller95 - Miller M; Self-paced tours in the electronic library; *Research strategies* 13(4) 1995 s219-34

Morgan90 - Morgan S; Self-instruction techniques in user education: workbook lecture; *Education libraries journal* 33(1) 1990 s14-39

Mosley96 - Mosley P og Xiao D; Touring the campus library from the World Wide Web; *Reference services review* 24(4) 1996 s7-14,30

Peterson96 - Peterson L; A survey of U.S. libraries on the use of audiotape orientation tours; *Research strategies* 14(1) 1996 s22-35

Rice81 - Rice J; *Teaching library use*; Greenwood press 1981

Rice83 - Rice J; An assessment of students preferences for method of library orientation; *Journal of library administration* 4(1) 1983 s 87-93

Ridgeway83 - Ridgeway T; *Library orientation methods, mental maps, and public services planning*; Rock Hill, SC: Winthrop College 1983

Vedlegg 1: Informasjonsplakat (versjon 1995)

Bli kjent med BIBLIOTEKET

Prøv RMH-bibliotekets orienteringsløype

RMH-bibliotekets orienteringsløype guider deg raskt og enkelt gjennom bibliotekets tilbud.

Løypa består av 36 poster og tar omtrent 30 min å fullføre. Hver post inneholder en kort beskrivelse av bibliotekets tilbud på det stedet. I veiledningsskranken får du utdelt et kart som gjør det lettere å finne postene.

Du kan besøke de postene som er av interesse, i den rekkefølgen som passer best.

Har du spørsmål?
Spør i veiledningsskranken

Universitetsbiblioteket i Tromsø
avdelingsbibliotek for
Realfag, Medisin og Helsefag

Vedlegg 2: Orienteringskart (versjon 1995)

Originalen er et dobbeltsidig brettet A4-ark

Universitetsbiblioteket i Tromsø
 avdelingsbibliotek for
 Real FAG, Medisin og Helsefag

Guide til RMH-biblioteket
Orienteringskart

Bruksanvisning
 RMH-bibliotekets orienteringsløype gir deg raskt og enkelt full oversikt over bibliotekets tilbud og hvor du finner dem. Løypa er på 36 poster, men det er fullt mulig å kutte ut poster som ikke er av interesse. Du kan gjennomføre løypa i ditt eget tempo og når det passer deg. Bruk kartet til å finne postene som er plassert rundt omkring i biblioteket. På hver post finner du litt informasjon som gjør det lettere å finne frem i biblioteket. Spør i veiledningsskranken hvis det er noe du lurer på.

Inngang 3

Kontor-område

Boksamlings → 10

WC

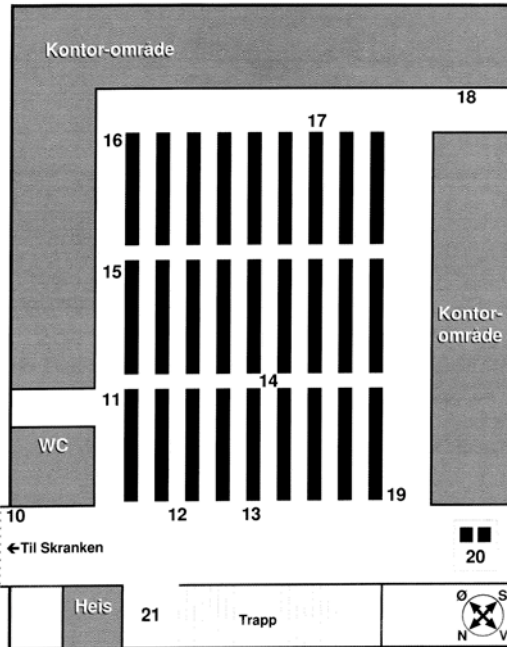
Heis 21

Trapp

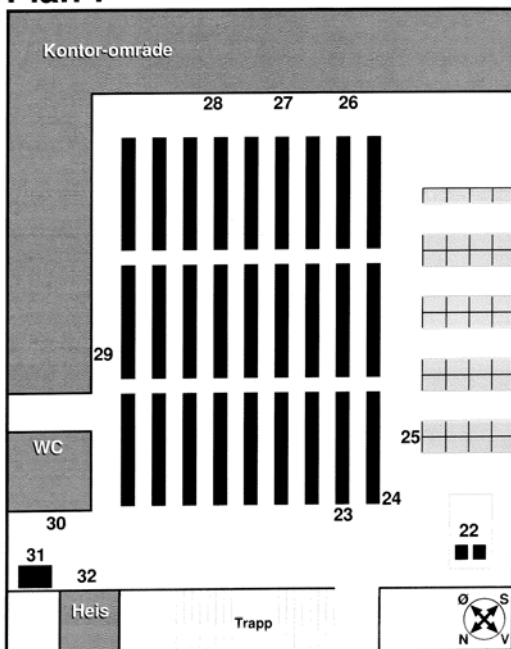
20

Ø S
N V

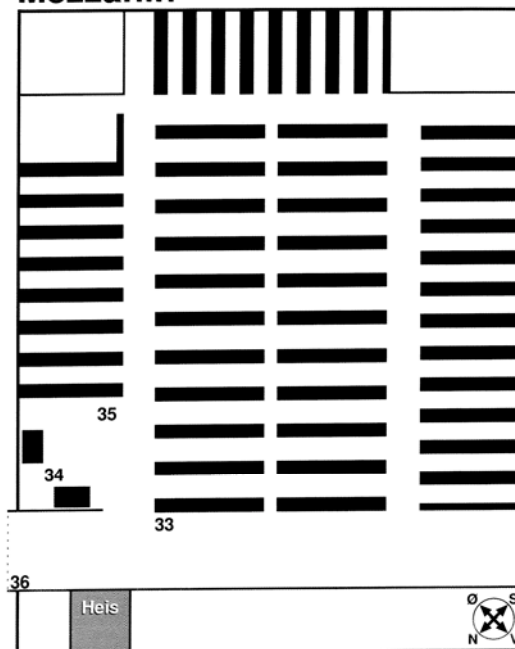
Plan 6

Plan 7

Mezzanin

Vedlegg 3: Poster (versjon 1995)

Original størrelse er to A4-ark på høykant over hverandre

Veiledersranken

I veiledersranken kan du spørre om alt mellom himmel og jord.

Her kan du få HJELP...

- ...til å finne ut hva du egentlig er interessert i.
- ...til å finne referanser til litteratur som best dekker det du er interessert i.
- ...til å finne litteraturen ut fra referansene i dette biblioteket eller få den bestilt fra et annet bibliotek.

Det betyr at du f.eks. kan spørre om hjelp til å søke etter litteratur og hjelp til å finne frem i biblioteket.

IKKE VÆR REDD FOR Å SPØRRE VEILEDERNE, SELV OM DE SER LITT OPPTATT UT!!!

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 1

1

Universitetsbiblioteket i Tromsø
avdelingsbibliotek for
Realfag, Medisin og Helsefag

Vedlegg 4: Artikkel i avisa «Bladet Tromsø»

28

På Tampen

Tirsdag 12. september 1995

POST 20: Fagreferent for universitetsfag, Hans Kermit gir studentene Camilla Bjørnstad (t.v.) og Liv Johanne Sætre innføring i hvordan de kan bruke en tidsskrift-database, mens fagreferent for helsefag, Audhild Rapp er tilskuers.

Foto: Helge Matland

«Orientering» på biblioteket

Av Helge Matland

Avdelingsbiblioteket for Real-fag, Medisin og Helse-fag ved UiTø går nye veier for å lære studentene om bruk av biblioteket. Ved hjelp av orienteringskart og 36 poster med informasjon, kan studentene sjøl orientere seg i biblioteket og dets tjenester og tilbud.

– Tidligere år har vi gitt de nye studentene informasjon om biblioteket ved å ta dem med rundt i grupper. Vi var ikke helt fornøyd med hvordan det fungerte. Gruppene ble gjerne for store, og det ble vanskelig for alle studentene å få med seg alle opplysninger som ble gitt. Det systemet vi har innført i år, med orienteringskart og poster med opplysninger, er nytt her hjemme, men er fra før benyttet med hell i USA og England, forteller Audhild Rapp som er fagrefe-

rent for helsefag ved avdelingsbiblioteket.

Sammen med Hans Kermit som er fagreferent for universitetsfag, står Rapp ansvarlig for gjennomføring av det nye opplæringsopplegget, mens det er universitetsbibliotekar Tore Brattli som har laget selve opplegget.

Felleskurset

Denne høsten er det første gang at bibliotekopplæring er obligatorisk for nye studenter. Bibliotekopplæringa inngår i «Felleskurset for helseutdanningene», dette er et kurs som er felles for nye studenter ved farmasøyt- og medisinstudenter ved universitetet og bioingeniør-, ergoterapi-, fysioterapi-, radiograf-, sykepleier- og tannpleierutdanninga ved høyskolen. Kurset går over 10 uker, parallelt med de øvrige studiene hver student har. Målet med kurset er å bedre samarbeidet mellom de forskjellige helseutdanningene og bidra til å gi studentene et helhetssyn på mennesket/pasienten.

«Dronning Maud»-suksess

De drømte om 50.000 besøkende. Det kom 83.065 for å se dronning Maud-utstillingen på Kunstindustrimuseet i Oslo. Utstillingen som ble avsluttet søndag, ble dermed tidens største publikumssuksess for museet.

– Vi er strålende fornøyd. Dette har vært helt fantastisk, langt mer enn vi noen sinne hadde drømt om, sier direktør Anniken Thue ved museet til NTB. Den tidligere besøksrekorden var på

45.000 besøkende til strikk- og broderikunsteren Kaffe Fassetts utstilling for noen år siden.

I tre år har museet forberedt utstillingen «Dronning Maud – Et liv, en motehistorie» som ble åpnet av prinsesse Astrid i februar. Utstillingen baserer seg på en gave fra kong Harald og hans søstre, som overlot dronning Mauds samlede garderobe til museet etter kong Olavs død i 1991. (NTB)

Ny informasjon for språkinteresserte

Den språkinteresserte allmennheten kan nå glede seg over en ny skriftserie fra Norsk språkråd som blant annet tar opp presset på det norske språket fra engelsk. Et av de første heftene, «Norsk som framtidsspråk i arbeidsliv og næringsliv», retter søkelyset mot hva som vil skje dersom engelsk overtar som bruksspråk i viktige deler av arbeidsliv og næringsliv. Et annet hefte tar opp spørsmålet om hvor trang eller vid læreboknormen og rettskrivningsnormen bør være i nynorsk. (NTB)

Vedlegg 5: Informasjonsplakat (versjon 1998)

Bli kjent i biblioteket

Prøv RMH-bibliotekets orienteringsløype!

RMH-bibliotekets orienteringsløype guider deg raskt og enkelt gjennom bibliotekets tilbud.

Løypa består av 37 poster og tar fra 15 til 45 minutter å fullføre. Hver post inneholder en kort beskrivelse av bibliotekets tilbud på det stedet der posten er. I veiledningssranken får du utdelt kart som gjør det lettere å finne frem.

Med ei slik orienteringsløype kan du besøke de postene som er av interesse og lære det du har behov for. Tidspunkt og tempo bestemmer du selv!

Har du spørsmål?
Spør i veiledningssranken!

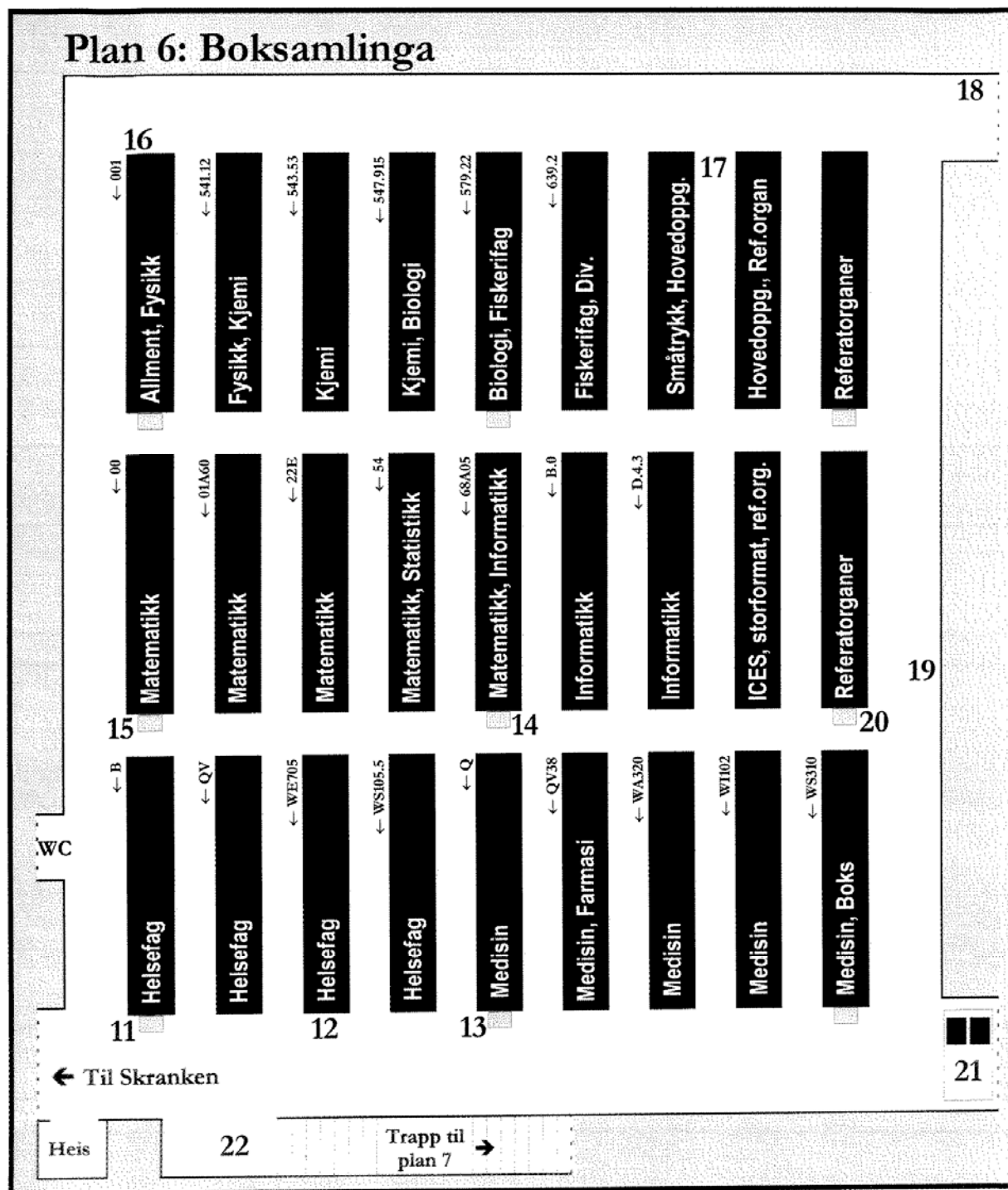
Vedlegg 6: Orienteringskart (versjon 1998)

Originalen er et dobbeltsidig brettet A4-ark

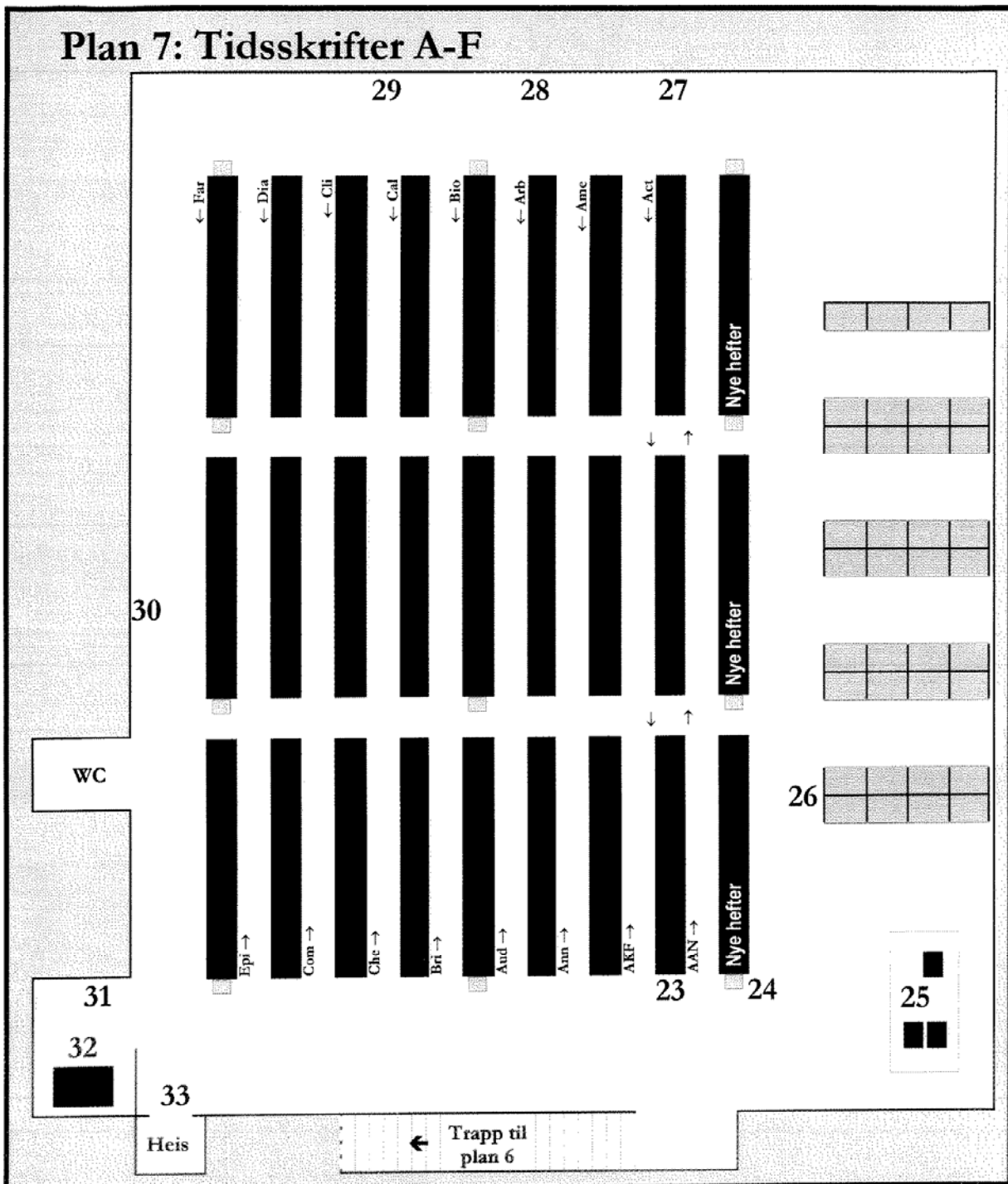
Poster i dette området:

1 Hovedinngang
RMH-biblioteket	4 Nyhetshylle for bøker	8 BIBSYS-søking
2 Aviser	5 Veiledningsskranken	9 Oppslagsverk
3 Utlånsskranken	6 Video	10 Automater for kopikort
	7 Offentlige publikasjoner	

Poster i dette området:

11 Bøker helsefag	15 Bøker matematikk	19 Fagansvarlig for kjemi og farmasi
12 Traller for bøker og tidsskrifter	16 Bøker fysikk, kjemi, biologi, div.	20 Referatorganer
13 Bøker medisin og farmasi	17 Hovedoppgaver	21 Artikkel-, bok- og internettsøking
14 Bøker informatikk	18 Fagansvarlig for fysikk	22 Trapp til plan 7

Poster i dette området:

23 Tidsskrifter A-F

24 Hylle for nye tidsskrifthefter

25 Bok- og artikkelsøk

26 Leseplasser

27 Fagansvarlig for matematikk, statistikk og informatikk

28 Fagansvarlig for biologi, geologi og fiskerifag

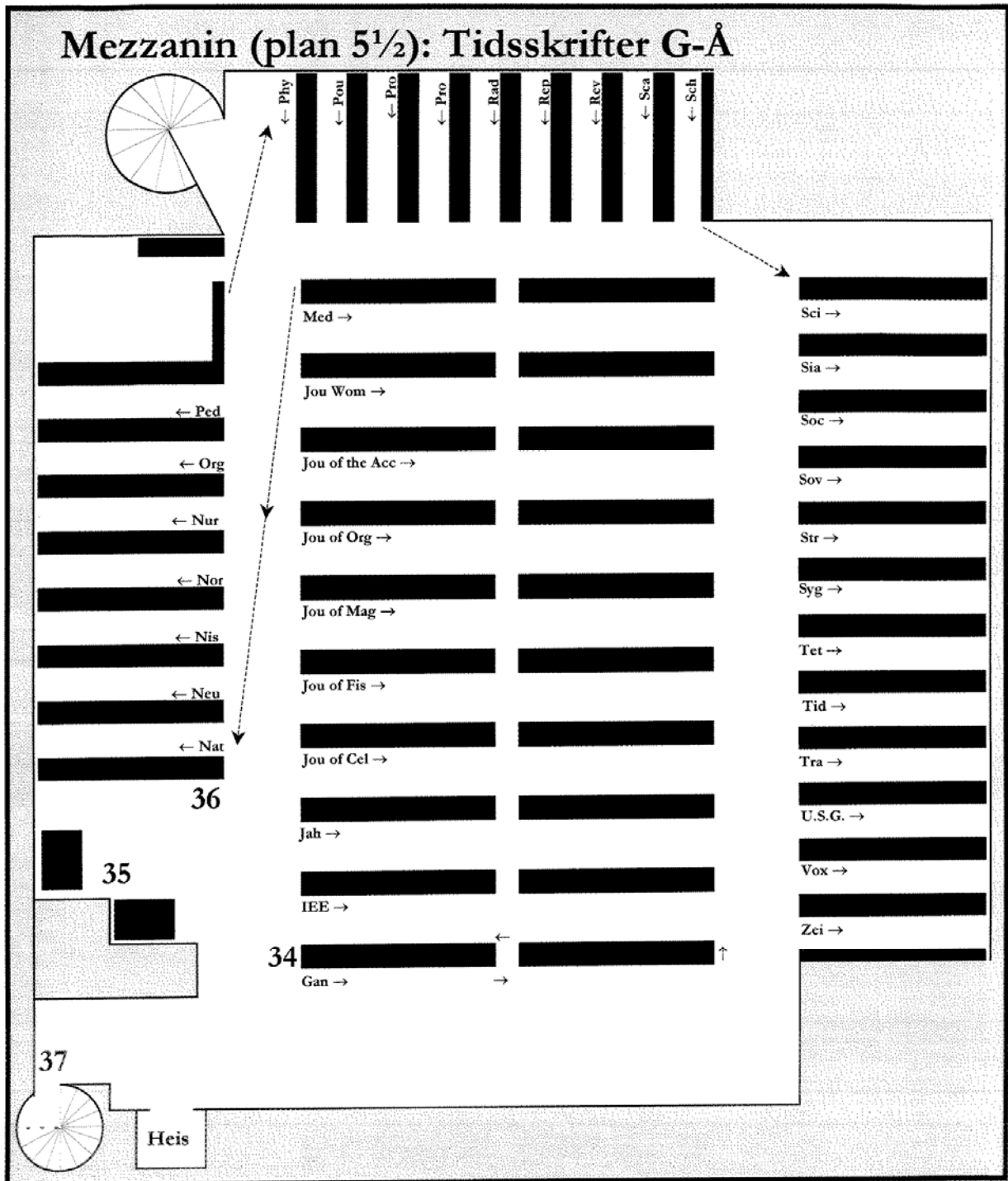
29 Fagansvarlig for helsefag

30 Fagansvarlig for medisin

31 Traller for tidsskrifter

32 Kopimaskin plan 7

33 Heis til plan 6 og mezzanin

Poster i dette området:

- 34 Tidsskrifter G-Å
- 35 Kopimaskiner mezzanin
- 36 Traller for tidsskrifter
- 37 Trapp til plan 6

Lykke til videre som biblioteksbruker!

Vedlegg 7: Orienteringsposter (versjon 1998)

1

Hovedinngang RMH-biblioteket

Bibliotek for Realfag, Medisin og Helsefag (RMH-biblioteket) er en del av Universitetsbiblioteket i Tromsø og er bl.a. bibliotek for:

- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Det medisinske fakultet
- Norges fiskerihøgskole
- Høgskolen i Tromsø, avdeling for helsefag
- Regionsykehuset i Tromsø

RMH-biblioteket er et offentlig vitenskapelig bibliotek. Alle som trenger bibliotekets materiale til forskning, studier og annet arbeid har adgang til lån og lånerett gis til personer over 18 år (spør evt. i skranken etter mer utfyllende låneregler).

Alt av bøker og tidsskrifter er tyverisikret. HUSK å få registrert det du ønsker å låne i utlånsranken, før du forlater biblioteket!!

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 1

2

Aviser

RMH-biblioteket abonnerer på et lite utvalg aviser til daglig lesing. De fleste avisene kommer med morgenposten kl. 9.30 og kastes etter ca. ei uke. Vi abonnerer på følgende aviser:

- Nordlys og Tromsø (lokale)
- Harstad Tidene og Troms Folkeblad (andre fra Troms fylke)
- Fremover (Nordland fylke)
- Finnmark Dagblad
- Aftenposten og Arbeiderbladet (burde være kjent for de fleste)
- Fiski Frettit og Sosialurin (fra Island/Færøyene)
- Dagens Næringsliv (for de økonomi-interesserte)
- Norsk Lysningsblad (stillingsannonser, kunngjøringer, osv.)

Er du interessert i andre eller eldre aviser, må du ta turen til Bibliotek for Humaniora, Samfunnsfag og Jus (UB-bygget).

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 2

3

Utlånssranken

I utlånssranken kan du bl.a.:

- Få lånekort.
- Låne bøker.
- Reservere utlånte bøker.
- Bestille bøker/artikler som UB-Tromsø ikke har.
- Lovere inn bøker.
- Få kvittert ut kopikort hvis du er ansatt eller hovedfagstudent på UiTø, RiTø eller HiTø (avd. helsefag).

Visste du at Universitetsbiblioteket i Tromsø låner ut mer enn 150.000 bøker hvert år og at vi har ca. 19.000 registrerte lånere!

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 3

4

Nyhetshyller
for bøker

Alle nye bøker står ei uke på nyhetshylla før de lånes ut, slik at flest mulig kan bli klar over dem.

Bøker av interesse kan reserveres i utlånssranken. Det vil da komme beskjed i posten når de kan hentes. Bøkene skiftes ut hver helg og er du først på reserveringslista kan du hente dem allerede lørdag.

Husk å sette bøkene på nyhetshylla tilbake etter gjennomsyn.

For fagene matematikk, statistikk, informatikk, kjemi og farmasi finnes det egne lister over nye bøker på World Wide Web. Se på hjemmesidene til de ulike fagene.

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 4

5

Veilednings-
ranken

I veiledningsranken kan du spørre om alt mellom himmel og jord.

Her kan du få HJELP...

- til å finne ut hva du egentlig er interessert i.
- til å finne referanser til litteratur som best dekker det du er interessert i.
- til å finne litteraturen ut fra referansene, i dette biblioteket eller få den bestilt fra et annet bibliotek.

Det betyr at du f.eks. kan spørre om hjelp til å søke etter litteratur og hjelp til å finne frem i biblioteket.

Du kan også få informasjon om relevante bok- og artikkeldatabaser innen ditt fagområde og en enkel innføring i bruken av dem. For spesielt vanskelige spørsmål eller mer omfattende opplæring, kan du kontakte den som er fagansvarlig innen ditt fag.

Ikke vær redd for å spørre veilederne, selv om de ser litt opptatte ut!!!

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 5

6

Video

Videosamlinga består av ca. 400 videoer
(for det meste) innen helsefag.

Utlånstiden er 1 døgn.

Ansvarlig for videosamlinga er
Anne Nordli Ekanger (post 29)

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 6

7

Offentlige publikasjoner

Samlinga av offentlige publikasjoner består bl.a. av:

- Norges Offentlige Utredninger (NOU)
- Budsjettinnstillinger
- Odelstingsproposisjoner
- Statsbudsjett
- Stortingsforhandlinger
- Stortingsmeldinger
- Stortingsproposisjoner
- Statistiske årbøker og rapporter

Her på RMH-biblioteket har vi for det meste offentlige publikasjoner rettet mot helsefagene. Bibliotek for Humaniora, Samfunnsfag og Jus (HSJ-biblioteket eller UB som mange kaller det) har ei mer komplett samling med offentlige publikasjoner.

Mange offentlige publikasjoner finnes også på WWW:
<http://odin.dep.no/html/nofovalt/offpub/offpub.html>

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 7

8

BIBSYS-søking

BIBSYS er databasen som holder orden på bøkene til de fleste universitets- og høyskolebibliotekene i Norge. Ved å søke i BIBSYS kan du få frem opplysninger om mer enn 2.500.000 ulike dokumenter (bøker, tidsskrifter, hovedoppgaver, videoer, oppslagsverk, osv.). BIBSYS inneholder IKKE tidsskriftartikler.

Det er i hovedsak 2 måter å bruke BIBSYS på:

- Hvis du har en referanse (tittel, forfatter, osv) til ei bestemt bok, kan du bruke BIBSYS til å finne ut om Universitetsbiblioteket i Tromsø (UB-Tromsø) har boka, hvor den befinner seg og om den er utlånt.
- Bøker som UB-Tromsø har, må du selv hente på hylla. Utlånte bøker kan reserveres i utlånsskranken eller ved å bruke BIBSYS-websøk.
 - Bøker som UB-Tromsø ikke har, kan bestilles ved å bruke BIBSYS-websøk eller ved å fylle ut en blå bestillingslapp for hver bok.
 - Selv om BIBSYS ikke inneholder tidsskriftartikler, kan databasen brukes til å finne ut om biblioteket har artiklene og evt. bestille dem, ved å søke frem tidsskriftet.
- Den andre måten er ved å søke frem litteratur innen et emne. Ved å taste inn et eller flere emneord, kan BIBSYS gi deg ei liste med bøker innen dette emnet. De som er av interesse kan lånes, reserveres eller bestilles alt ettersom hvor bøkene befinner seg.

Du kan også søke i BIBSYS fra din egen PC, hvis du er tilknyttet Internett.

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 8

9

Oppslagsverk

Samlinga over oppslagsverk inneholder bl.a.

- Leksika
- Ordbøker
- Tabeller
- Formelsamlinger
- Atlas

Bøkene i denne samlinga er beregnet til bruk i biblioteket og er derfor ikke til utlån.

Guide til RMH-biblioteket

Skrankeområdet - Post 9

10

Automater for kopikort

På disse automatene kan de som ikke oppfyller kravene til å få kvittert ut kopikort i utlånsskranken, kjøpe kopikort til 10 kr (20 kopier) eller 50 kr (100 kopier)

Kopikortene kan bare brukes i RMH-biblioteket.

Det er kopimaskiner ved heisen både på plan 7 (post 32) og på mezzanin (post 35).

Guide til RMH-biblioteket
Skrankeområdet - Post 10

11

Bøker helsefag

Her står boksamlinga til Høgskolen i Tromsø, avdeling for helsefag. Samlinga består av omtrent 10.000 bøker og er oppstilt etter emne. Systemet for oppstilling er en blanding av LC* (kode B - P) og NLM** (kode QS - WZ). Se eget oppslag på enden av hylla for overordnet emneinnndeling. Ansvarlig for helsefagsamlinga er Anne Nordli Ekanger som har kontor i etasjen over (post 29).

I eksemplarlista til BIBSYS markeres bøker som står i helsefagsamlinga med «UBTØ - HEL ...». Bøker som er merket med blå teip er ikke til utlån.

Hvis du ikke finner boka du er på jakt etter i denne samlinga, kan det være en god idé å se etter i boksamlinga for medisin på tilsvarende oppstillingskode.

* Library of Congress classification
** National Library of Medicine classification

Guide til RMH-biblioteket
Boksamlinga - Post 11

12

Traller for bøker og tidsskrifter

Sett bøker og tidsskrifter på trallene etter bruk!

Bøker og tidsskrifter skal bare settes tilbake på hylla hvis du er helt sikker på hvor de skal stå. Årsaken til dette er at feilplasserte bøker og tidsskrifter er vanskelig å finne igjen. Biblioteket har egne ansatte som setter dem på plass.

Guide til RMH-biblioteket
Boksamlinga - Post 12

13

Bøker medisin og farmasi

Her finner du boksamlinga i medisin og farmasi. Samlinga er oppstilt etter samme system som helsefagsamlinga, dvs. en blanding av LC* (kode Q - QR) og NLM** (kode QS - WZ). Se eget oppslag på enden av hylla for overordnet emneinnndeling. I BIBSYS markeres bøkene med: «UBTØ - RMH ...» i eksemplarlista.

Fagansvarlig for medisin er Hans Kermit som har kontor på plan 7 (post 30). For farmasi er det Sissel Helene Hansen som er ansvarlig og hun har kontor på plan 6 (post 19).

Hvis du ikke finner boka du er på jakt etter i denne samlinga, kan det være lurt å se etter i boksamlinga for helsefag også. Spesielt hvis det gjelder helselitteratur.

* Library of Congress classification
** National Library of Medicine classification

Guide til RMH-biblioteket
Boksamlinga - Post 13

14

Bøker
informatikk

Boksamlinga i informatikk er en egen samling oppstilt etter CR-systemet som er utviklet av Association for Computing Machinery (ACM). Samlinga inneholder rundt 4.000 bøker.

Oversikt over informatikksamlingen får man best ved å:

1. sjekke lista over nye informatikkbøker (se <http://www.ub.uit.no/fag/informatikk/>).
2. søke i BIBSYS
3. lete i samlinga

Siden mange av de mest populære bøkene (spesielt innen Internett) er utlånt, er det lurt å benytte alle disse mulighetene.

Hovedklasser:

- A Generell
- B Maskinvare (lagringsmedia, I/O, integrerte kretser,...)
- C Datamaskinsystemer (mikroprosessorer, datanett, ytelse,...)
- D Programvare (programmeringsteknikker, utvikling, språk, operativsystem,...)
- E Data (datastrukturer, kryptering, kodeteori,...)
- F Databehandling (kompleksitetsteori, algoritmer, formelle språk, logikk,...)
- G Matematiske metoder (Numerisk analyse, diskret matematikk,...)
- H Informasjonssystemer (databaser, informasjonsgjenfinning, WWW, multimedia,...)
- I Metodikk (AI, grafikk, bildebehandling, mønstergjenkjenning, simulering,...)
- J Anvendelser (administrasjon, vitenskap, samfunnsfag, humaniora, ingeniørfag,...)
- K Informatikk i samfunnet (industri, utdanning, jus, systemadministrasjon, PC,...)

Ta kontakt med Tore Bratli (post 27) (eller veiledningskranken) hvis du trenger hjelp til å finne litteratur innen informatikk eller har forslag til innkjøp av nye bøker.

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 14

15

Bøker
matematikk

Dette er boksamlinga for fagene matematikk og statistikk. Boksamlinga er oppstilt etter systemet Mathematics Subject Classification (MSC), som er utviklet av bl.a. American Mathematical Society. Samlinga omfatter omlag 10.000 bøker.

Hovedklasser:

- 00 - 05 Generell
- 06 - 22 Algebra
- 26 - 49 Analyse
- 51 - 58 Geometri
- 60 - 62 Statistikk
- 65 - 94 Anvendt matematikk

Ansvarlig for samlinga er Tore Bratli (post 27). Ta kontakt med Tore (eller veiledningskranken) hvis du har forslag til bokinnkjøp eller trenger hjelp til å finne bøker innen matematikk/statistikk.

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 15

16

Bøker fysikk,
kjemi, biologi,
div.

Denne samlinga inneholder fag som fysikk, kjemi, biologi og fiskerifag og er oppstilt etter systemet Universal Decimal Classification (UDK). Vær oppmerksom på at hoveddelen av litteraturen innen fysikk og biologi står på henholdsvis Nordlysobservatoriet og instituttene for biologi og geologi.

Hovedklasser:

- 5 Realfag
 - 51 Matematikk
 - 52 Astronomi
 - 53 Fysikk
 - 54 Kjemi
 - 55 Geologi
 - 57 Biologi
 - 58 Botanikk
 - 59 Zoologi
- 6 Anvendte vitenskaper

Ansvarlig for samlinga er Marianne Foss (fysikk), Sissel Helene Hansen (kjemi) og Odd Harald Johannessen (biologi/fiskerifag). Ta kontakt med veiledningskranken eller en av de ansvarlige hvis du trenger hjelp til å finne bøker innen disse fagene.

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 16

17

Hovedoppgaver

Samlinga med hovedoppgaver inneholder:

hovedfags- og diplomoppgaver fra

- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Det medisinske fakultet
- Norges fiskerihøgskole

og hovedoppgaver fra

- Medisin embetsstudiet
- Helsefagene

Oppgavene er søkbare i BIBSYS. Emnesøk kan avgrenses ved å bruke ordet «hovedoppgave» i tillegg til et eller flere emneord, f.eks. «hovedoppgave matematikk».

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 17

18

Fagansvarlig for fysikk

Her sitter **Marianne Foss** som både er fagansvarlig for fysikk og avdelingsleder på RMH-biblioteket.

Trenger du opplæring, hjelp til å finne litteratur eller har forslag til nye bøker/tidsskrifter innen fysikk kan du kontakte Marianne.

Vær oppmerksom på at mesteparten av fysikk-literaturen står på biblioteket på Nordlysobservatoriet.

Marianne kan også kontaktes på telefon (7764) 5721, epost: marianne.foss@ub.uit.no eller ved å banke på kontordøra.

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 18

19

Fagansvarlig for kjemi og farmasi

På dette kontoret finner du **Sissel Helene Hansen**. Sissel har ansvaret for Farmasi og Kjemi og hennes oppgave er bl.a. å hjelpe deg med å finne litteratur innen disse fagene.

Trenger du opplæring i bruk av biblioteket, hjelp til literatursøk eller hvis du har forslag til nye bøker/tidsskrifter som biblioteket bør kjøpe inn, kan du kontakte Sissel.

Foruten å møte opp her på kontoret kan du kontakte Sissel på telefon (7764) 4689 eller e-post: sissel.hansen@ub.uit.no

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 19

20

Referatorganer

Et referatorgan er ei samling referanser til artikler og bøker. Referanser er informasjon om litteratur, som gjør det mulig å gjenfinne den. Vanligvis består referansene av informasjon som tittel, forfatter, tidsskrift, nummer, volum, år, sidetall og et kort sammendrag av artikkelen. Dette er alle opplysninger som trengs for å finne ut om artikkelen er interessant og evt. få tak i den. I tillegg til referanser er det vanligvis en eller flere indekser over forfatter, emneord, kjemiske formler, osv. som henviser til referansene. Ved å slå opp i indeksen er det enkelt å finne frem til relevant litteratur.

Flere og flere referatorganer kommer nå som databaser på CD-plate eller via nettet, noe som gjør søkingen mye enklere (se post 21 og 25).

Blant dem som vi fortsatt hovedsakelig har på papir er:

- Chemical Abstracts (kjemi)
- Information Science Abstracts (Informasjonsvitenskap)
- Computing Reviews (Informatikk)

Spør i veiledningskranken eller en av de fagansvarlige etter mer informasjon om referatorganer.

Visste du at Chemical Abstracts 13. Collective Index, som vi har her i biblioteket, står oppført i Guinness rekordbok som verdens største indeks (ca. 7 hyllemeter!)

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 20

21

Artikkel-, bok- og internettsøking

På disse datamaskinene kan du søke i databaser etter referanser til (dvs. informasjon om) tidsskriftartikler og bøker. En referanse består vanligvis av informasjon som tittel, forfatter, tidsskrift, nummer, trykkeår og sammendrag. Med en referanse kan du f.eks. slå i BIBSYS for å finne ut om biblioteket har artikkelen (eller boka) eller om du må bestille den.

Mange av databasene ligger på bibliotekets hoveddatamaskin og er tilgjengelige via datanettet i biblioteket eller på brukernes egen datamaskin. Eksempel på slike databaser er:

- Medline (medisin)
- Cinahl (sykepleie)
- Biological abstracts (biologi)

Andre databaser kan søkes via WWW direkte fra leverandøren. Eksempel er:

- MathSciNet (matematikk)
- Medline (medisin)
- ISI-databasene (generell)

Noen få databaser har vi fortsatt ikke tilgjengelig via nettet, og for disse må du låne CD-plater i skranken for å kunne søke. Bruk datamaskinene på plan 7 (post 25) til disse databasene.

World Wide Web (Netscape) er også tilgjengelig på disse datamaskinene.

Ta kontakt med veiledningskranken eller en av de fagansvarlige hvis du trenger hjelp til søking eller oversikt over aktuelle databaser innen ditt fagområde.

Det finnes flere datamaskiner til literatursøking ved skranken og på plan 7 (post 25).

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 21

22

Trapp til plan 7

Denne trappa går opp til etasjen som kalles for plan 7.

Grunnen til at en etasje som ligger like over bakken ligger i 7. etasje, kommer av at MH-bygget benytter samme etasje-nummerering som Regionsykehuset i Tromsø.

På plan 7 finner du bl.a.:

- Tidsskriftene med tittel fra A til F som er utgitt i 1980 eller senere
- Kopimaskin
- Hylle for nye tidsskrifthefter
- Leseplasser for biblioteksbrukere
- Fagansvarlig for matematikk, statistikk og informatikk (Tore Brattli)
- Fagansvarlig for biologi, geologi og fiskerifag (Odd H. Johannessen)
- Fagansvarlig for helsefag (Anne Nordli Ekanger)
- Fagansvarlig for medisin (Hans Kermit)

Guide til RMH-biblioteket

Boksamlinga - Post 22

23

Tidsskrifter A-F

RMH-bibliotekets tidsskrifter står oppstilt alfabetisk etter tittel. Her på plan 7 står alle tidsskriftene med tittel fra A til F som er utgitt i 1980 eller senere. Spør i skranken etter tidsskrifter som er utgitt tidligere. Tidsskrifter med tittel fra G til Å står på mezzanin (2 etasjer ned).

For å få oversikt over tidsskriftene kan du bruke:

- Tidsskriftboka (alfabetisk liste i skranken)
- Tidsskriftdatabasen på WWW
- BIBSYS

De fleste tidsskriftene er ikke til utlån og må kopieres eller leses i biblioteket. Kopimaskiner finnes både her på plan 7 og på mezzanin.

Sett tidsskriftene på tidsskrift-trallene etter bruk, hvis du ikke er 100% sikker på hvor de skal stå.

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 23

24

Hylle for nye tidsskrifthefter

For at det skal være enkelt å følge med i hvilke nye tidsskrifthefter som kommer, står nye hefter ei uke på denne hylla før de settes på sin faste plass i tidsskriftsamlinga. Utskifting er hver mandag morgen.

Tidsskriftene står oppstilt etter følgende emner: generell, helsefag, samfunnsfag, samfunnsmedisin, medisin, farmasi, biologi, fiskerifag, kjemi, matematikk, informatikk

Sett tidsskriftene på nyhetshylla på plass etter bruk!

Visste du at RMH-biblioteket abonnerer på mer enn 2000 tidsskrifter og at gjennomsnittsprisen innen flere av fagområdene er mer enn 5000 kroner året !!

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 24

25

Bok- og artikkelsøk

Dette er datamaskiner som kan brukes til søking i bibliotekets litteraturdatabaser etter referanser til bøker og artikler.

Noen få databaser har vi fortsatt ikke tilgjengelig via nettet, og for disse må du låne CD-plater i skranken for å kunne søke. Eksempel er:

- INSPEC (informatikk)
- Beilstein (organisk kjemi)

Ta kontakt med veiledningsskranken eller en av de fagansvarlige hvis du trenger hjelp til søking eller oversikt over aktuelle databaser innen ditt fagområde.

Det finnes flere datamaskiner til literatursøking ved skranken og på plan 6 (post 21).

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 25

26 **Leseplasser**

Leseplassene er først og fremst beregnet til brukere av bibliotekets bøker og tidsskrifter. De 8 leseplassene mot sørøst er spesielt reservert for de som leser bibliotekets tidsskrifter.

For studenter finnes det også 1000 andre leseplasser rundt omkring på universitetsområdet som kan benyttes.

Vær oppmerksom på at RMH-biblioteket er ikke et stille bibliotek. Du kan ikke forvente at det skal være fullstendig stille hele tiden.

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter plan 7 - Post 26

27 **Fagansvarlig for matematikk, statistikk og informatikk**

Her sitter vanligvis **Tore Brattli** som har ansvaret for fagene Matematikk, Statistikk og Informatikk.

Tores jobb er bl.a. å kjøpe inn litteratur, finne ut hvor den skal plasseres i hylla og hjelpe brukerne med å finne litteratur innen de nevnte fagene.

Trenger du opplæring i bruk av biblioteket, hjelp til litteratursøk eller hvis du har forslag til nye bøker/tidsskrifter som biblioteket bør kjøpe inn, kan du kontakte Tore. Dette kan gjøres ved å banke på kontordøra eller telefon (7764) 5468 eller e-post: tore.brattli@ub.uit.no

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter plan 7 - Post 27

28 **Fagansvarlig for biologi, geologi og fiskerifag**

Her sitter vanligvis **Odd Harald Johannessen** på mandager, onsdager og fredager. Odd Harald har ansvaret for Biologi, Geologi og Fiskerifag og hans jobb er bl.a. å hjelpe deg med å finne litteratur innen disse fagene.

Trenger du opplæring i bruk av biblioteket, hjelp til litteratursøk eller hvis du har forslag til nye bøker/tidsskrifter som biblioteket bør kjøpe inn kan du kontakte Odd Harald.

Foruten å møte opp her på kontoret kan du også kontakte han på telefon (7764) 4400 eller epost: odd.harald.johannessen@ub.uit.no

På tirsdager og torsdager finner du Odd Harald på biblioteket på Institutt for biologi og Institutt for geologi (7764) 5484.

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter plan 7 - Post 28

29 **Fagansvarlig for helsefag**

Her finner du **Anne Nordli Ekanger** som har ansvaret for Helsefag dvs. litteratur og biblioteksbrukere som hører inn under Høgskolen i Tromsø, avdeling for helsefag

Trenger du opplæring i bruk av biblioteket, hjelp til litteratursøk eller hvis du har forslag til nye bøker/tidsskrifter som biblioteket bør kjøpe inn innen helsefag, kan du kontakte Anne.

Foruten å møte opp her på kontoret, kan du også ta kontakt på telefon (7764) 5471 eller e-post: anne.nordli.ekanger@ub.uit.no

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter plan 7 - Post 29

30

Fagansvarlig for medisin

Hans Kermit: Fagreferent med det faglige ansvar for faget medisin

Utfører Litteratursøking innen:

- Medisinsk forskning og praksis
- Farmakologi
- Biokjemi
- Psykologi

Formidler veiledning/opplæring innen:

- Søking på Medline
- Psychological Abstracts
- Science Citation Index
- Current Contents

Produserer databasen: Meddata som omfatter medisinsk litteratur på norsk, dansk og svensk.

Tar svært gjerne imot: Forslag til innkjøp av ny litteratur.

Mener at biblioteket er: Books for life.

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 30

31

Traller for tidsskrifter

Sett tidsskrifter på trallene etter bruk!

Tidsskrifter skal bare settes tilbake på hylla hvis du er helt sikker på hvor de skal stå, siden feilplasserte tidsskrifter nesten er umulig å finne igjen.

Biblioteket har egne ansatte som setter tidsskrifter på plass.

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 31

32

Kopimaskin plan 7

Denne kopimaskinen er primært ment til kopiering av bibliotekets litteratur, dvs. tidsskriftartikler og deler av bøker.

For å bruke kopimaskinen må du ha kopikort. Ansatte eller hovedfagstudenter på UiTø, RiTø eller HiTø (avd. helsefag) kan få kvittert ut kopikort i utlånssranken. Alle andre må kjøpe kopikort på kopikortautomatene (post 10) på plan 6.

Det finnes også to kopimaskiner på mezzanin (post 35) som kan benyttes.

OBS!! Det kan bare brukes kopikort kjøpt eller kvittert ut i dette biblioteket. Bruk for all del IKKE länckortet som kopikort da det ødelegger kortleseren!!

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 32

33

Heis til plan 6 og mezzanin

Fra denne etasjen kan du i tillegg til å bruke trappene også ta heisen ned til plan 6 og mezzanin. Plan 6 er inngangsetasjen der boksamlinga befinner seg og på mezzanin finner du alle tidsskriftene med tittel fra G til Å som er utgitt etter 1979.

Som biblioteksbruker har du IKKE adgang til plan 5!

Guide til RMH-biblioteket

Tidsskrifter plan 7 - Post 33

34 Tidsskrifter G-Å

Alle tidsskriftene på RMH-biblioteket står oppstilt alfabetisk etter tittel. I denne etasjen, som kalles for mezzanin (mellometasje), står alle tidsskriftene med tittel fra G til Å som er utgitt etter 1979. Spør i skranken etter tidsskrifter som er utgitt tidligere.

Tidsskrifter med tittel fra A til F står på plan 7.

De fleste tidsskriftene er ikke til utlån og må kopieres eller leses i biblioteket.

Visste du at RMH-biblioteket har mer enn 6 km med tidsskrifthyller!!

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter mezzanin - Post 34

35 Kopimaskin mezzanin

Disse kopimaskinene er primært ment til kopiering av bibliotekets litteratur, dvs. tidsskriftartikler og deler av bøker.

For å bruke kopimaskinene må du ha kopikort. Ansatte eller hovedfagstudenter på UiTø, RiTø eller HiTø (avd. helsefag) kan få kvittert ut kopikort i utlånskranken. Alle andre må kjøpe kopikort på kopikortautomatene (post 10) på plan 6.

Det finnes også en kopimaskin på plan 7 (post 32) som kan benyttes.

OBS!! Det kan bare brukes kopikort kjøpt eller kvittert ut i dette biblioteket. Andre kort (lånkort, bankkort, o.l.) kan ødelegge kortleseren!!

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter mezzanin - Post 35

36 Traller for tidsskrifter

Sett tidsskrifter på trallene etter bruk!

Tidsskrifter skal bare settes tilbake på hylla hvis du er helt sikker på hvor de skal stå, siden feilplasserte tidsskrifter nesten er umulig å finne igjen.

Biblioteket har egne ansatte som setter tidsskrifter på plass.

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter mezzanin - Post 36

37 Trapp til plan 6

Ved å ta seg en runde oppover i denne trappa kommer du tilbake til skranken og boksamlinga på plan 6. Som bruker har du IKKE adgang til plan 5 (etasjen under) eller plan 7 (tidsskrifter A-F) via denne trappa.

Dette er siste post i orienteringsløypa. Er det fortsatt noe du lurer på, kan du spørre i veiledningsskranken eller den som er fagansvarlig innen ditt fagområde.

Vi **takker** for oppmerksomheten og håper at du har blitt bedre kjent i biblioteket.

Lykke til videre som biblioteksbruker!!

Guide til RMH-biblioteket
Tidsskrifter mezzanin - Post 37

Vedlegg 8: Evalueringsskjema (versjon 1998)

Biblioteket trenger din hjelp!!

For å kunne forbedre våre opplæringstilbud ber vi deg krysse av på følgende spørsmål og levere arket i veiledningsskranken. Meningen er ikke å kontrollere deg, men oss selv. Sett ett kryss for hvert spørsmål.

1. Hvilken omvisning gjennomførte du?

- Orienteringsløypa Omvisning med bibliotekar

2. Føler du bedre kjent i biblioteket etter omvisningen/orienteringsløypa?

- Ja, mye bedre Ja, litt bedre Nei, ikke noe særlig

3. Hva synes du om omvisningen/orienteringsløypa?

- Interessant Sånn passe Kjedelig

Bøker

4. Etter hvilket system står bøkene oppstilt?

- Etter tittel Etter emne Etter forfatter Vet ikke

5. Hvordan er bøker som står i helsefagsamlinga markert i BIBSYS?

- UBTØ - RMH UBTØ - MED UBTØ - HEL Vet ikke

6. Hvordan er bøker innen medisin og farmasi markert i BIBSYS?

- UBTØ - RMH UBTØ - MED UBTØ - HEL Vet ikke

Tidsskrifter

7. Hvor står: Tidsskrift for den norske lægeforening?

- Plan 7 Plan 6 På mezzanin Vet ikke

8. Etter hvilket system står tidsskriftene oppstilt?

- Etter tittel Etter emne Etter forfatter Vet ikke

9. Hvor mange tidsskrifter tror du RMH-biblioteket abonnerer på?

- litt under 500 ca. 1000 mer enn 2000 Vet ikke

BIBSYS

10. Hva er BIBSYS?

- RMH-bibliotekets database over bøker, tidsskrifter, ...osv.
 Databasen over bøker, tidsskrifter, ...osv. i de fleste norske Universitets- og høyskolebibliotek
 Internasjonal og anerkjent database over medisinske artikler
 Vet ikke

11. Hva kan man IKKE søke etter i BIBSYS?

- Bøker Tidsskrifter Tidsskriftartikler Vet ikke

Diverse

12. Hva kan du gjøre hvis du er misfornøyd med veiledningen du får i veiledningsskranken?

- Slå opp i leksikon Søke i BIBSYS Vet ikke
 Kontakte den som er fagansvarlig på biblioteket innen ditt fag

13. Hvor mange kopimaskiner finnes det i biblioteket til biblioteksbrukere?

- 2 3 4 Vet ikke

TAKK

